www.dacoromanica.ro

ROMANIA ŞI FRANCIA

www.dacoromanica.ro

AMINTIRILE ȘI IMPRESIILE

UNUI PROSCRISU

CARTE TRADUSA DIN LIMBA FRANCEZA

DE

G. O. GARBEA

PARTEA II-A

ROMANIA ȘI FRANCIA

BUCUREȘTI
EDITURA REVISTEI «COMOARA SATELOR»
6 bis, Strada Porumbaru, 6 bis

www.dacoromanica.ro

PARTEA DOUA

România şi Francia

CAPITOLU I

Cunoscusem Francia de departe, o cunoscusem din cărţi; cunoscusem Francia literară, poetică, liberă, ideală;

Francia care 'mi vorbea în Fenelon, Rosseau, Chateaubriand şi Lamartine, care simţia în Bernardin de Saint-Pierre, care declama prin Talma, care profetiza prin Lamennais.

Francia era visul meu şi dorinţa mea de a o vedea, înflăcărată ca dorinţa Psalmistului.

O văzui în stârşit, o văzui pe Francia democratică, şi când călcai în Capitala ei, 'mi zisei: «Eacă rezultatul a mai mult de şease-zeci milioane de braţe şi de vieaţă a atâtor secole.!»

Am statu la Paris câteva săptămâni; o vĕzui, d'aproape, o vĕzui, şi în fine mĕ-întrebai:

www.dacoromanica.ro

Unde-i Egalitatea, Fraternitatea? Şi fără Egalitate, unde-i Libertatea?

Cu cât stai mai departe, cu atât obiectele par mai aproape unele de altele. . . Oamenii mari ai trecutului şi ai prezentului se prezentau spiritului meu ca şi cum ar fi fostu contimporani şi ar forma unu poporu de oameni aleşi.

Credeam cel puţinu că sufletul celor d'ântâi, ideile lor se transmiseseră în generaţiunea actuală!

Credeam în Egalitate. . . în Egalitatea posibilă.

Sosind la Paris, vĕzui geniile şi talentele la locurile lor respective: le vĕzui semănate în timpu şi în spaţiu.

Vĕzui unu poporu de victime sbătêndu-se între tiranie şi anarhie, şi glasul celor drepţi pierzêndu-se în pustiu.

Căutam egalitatea materială ca să aflu apoi egalitatea intelectuală şi morală.

— E-o utopie, — mi se respunse.

Căutai egalitatea intelectuală ca să aflu apoi egalitatea materială şi morală.—Tot o utopie e şi aceasta!— mi se răspunse.

Dacă una şi alta sunt utopii, nu voiu să mai cautu Utopia morală, căci aceasta nu poate exista fără cea d'ântâiu şi cea de a doua.

— Unde este dar Egalitatea?— mĕ întrebai eu? — Este o utopie, — 'mi-respunsei totu eu.

Legea e tare şi imparţială acolo unde egalitatea materială, intelectuală şi morală se realizează şi se întrecu reciprocu.

www.dacoromanica.ro

Egalitatea materială.

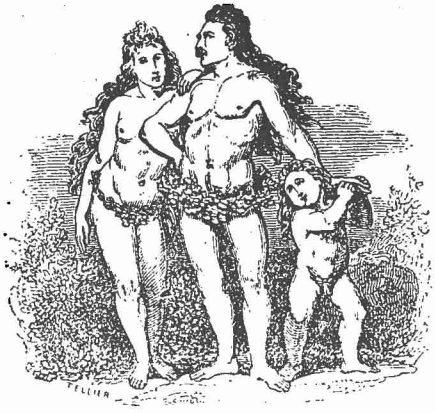

Êmi-adusei aminte de ţara mea, de neamul meu şi de limba lui; 'mi-adusei aminte de instituţiunile şi de credinţa părinţilor mei.

Pămîntul nostru nu este al Franciei; dar e fertilu, avutu şi largu în proporţiunea locuitorilor lui.

Pămînturile, proprietăţile, bunurile sunt mai bine împărţite la noi.

Locul şi timpul poate să hrănească pe toţi. Timpul şi locul sunt largi pentru toată lumea.

Şi noi avem săraci şi bogaţi! dar la noi, în Romănia, nu se află nici oameni în lipsă nici peste fire bogaţi.

Ochiul nu vede d'al de astea, urechea nu le aude numele. Cuvintele acestea lipsescu din limba noastră.

Maximul veniturilor pentru o familie nu întrece cifra de 40.000 lei. Nu sunt decât doi-trei inşi al cărora venit să se urce până la 100.000 lei.

Meşteşugarul îşi are casa lui, ţăranul coliba lui; fie cine are al său.

Muncitorul, lucrând trei zile pe sĕptĕmână, căştigă atâta cât să-şi hrănească familia toată sĕptĕmâna şi să astâmpere foamea unui străinu.

Ţăranul este şi mai generosu; munca lui e bine cu-

www.dacoromanica.ro

vîntata: ea este isvorul nesecatu al belşugului şi al Păcei! ţăranul, este unu locuitoru al pămêntului făgăduinţei.

El dă, da mereu şi avutul lui nu mai are sfârşitu.

Religiunei el îi dă mai multu de 50 de zile de duminici şi alte 12 de serbatori.

Dă mai multe sâmbete pentru aducerea aminte de moşii şi strămoşii sai.

Aproape 15 zile le da el pentru diferite zile de superstiţii.

Se odihneşte când se roagă, se odihneşte când plange, se odihneşte ca să-şi pastreze ce a apucatu dela stramoşi, şi sa consacre tradiţiunile parinţilor săi.

El dă ca să-şi susţina patria; plateşte lista civila, administraţia, pe judecatori, pe soldaţi, pe dorobanţi, cari êl ard cu biciul, carantinele, preoţii şi şcoalele, căile de comunicaţiune; pentru toate el da produsul muncei sale de 50 zile.

El da mai mult de 30 zile pentru proprietarul pamêntului.

Pentru abuzurile sale dă mai multu de 20 zile.

Apoi boalele, apoi timpul reu êl silescu sa se odihnească, ca să se văicarească.

Apoi iarna sileşte turnica să intre în scorbura ei şi pe ţăranu în coliba sa, ca sa se vaite de odihna, să se vaite mai multu de 100 zile.

El dă în sfârşit din timpul sau, din comoara sa, mai mult de 300 zile, le dă şi pentru alţii, pentru religiunea sa, pentru patria sa, pentru exploatatorii săi, chiar şi pentru apasătorii săi.

Êi mai rămân 40 zile să muncească, şi munca lui

www.dacoromanica.ro

tot êi procura cu ce să-şi hraneasca familia în timpul anului şi sa bucure din masa lui şi pe unu calatoru şi pe unu saracu.

Oricine, în România, îşi are cuibul sau, masa sa, patul său şi unu prisosu în casa lui.

Bogatul şi saracul potu să dea aproapelui sau, ori când, unu patu, o màncare. o bucată de pâine.

Şî aceasta nu din datorie, nu o considera ca o sarcina, cì de placere! cì de placere, e-o bucurie ce nu se cunoaşte aiurea.

O Romaniè! la tine egalitatea materiala nu este o utopie.

Caci acì nu te întreaba nimeni de egalitatea averei, ci de egalitatea înaintea *dreptului de-a trai.*

Şi 'mi-adusei aminte de ţara mea şi o cunoscui şi mai bine dupa ce cunoscui Francia.

www.dacoromanica.ro

CAPITOLU II

Egalitatea intelectuală.

Sântem unu poporu primitivu; braţele noastre sunt numeroase dar sîntem desbinaţi.

N'avem deci atâtea milioane de braţe ca Francia şi o vieaţă de atâtea secole.

Lumina şi cunoştinţele, aceste proprietăţi ale spiritului, nu sunt în mare cantitate la noi; dar ele, ca pămîntul şl cele 'lalte bunuri materiale, sunt mai bine distribuite la noi.

La noi este o amiază, un răvărsat de zori care de abia luminează, dar care luminează pe toată lumea deodată, care pleacă dela unu soare evangelicu.

Francia are sori şi luni, aştri în oraşele sale, apoi şi în orăşèle. . . . «Sufletul stă în întunerecu!»

Noi nu avem sori, luni, nici aştri; dar nu avem nici întunericu.

www.dacoromanica.ro

Avem oameni şi oameni aproape egali: ei nu se potu prin urmare înşela cu credinţă unii pe alţii.

Poporul nostru e făr' de instrucţiune, dar preoţii lui nu sunt iezuiţi.

Preotul, la noi, e şi el unu ţăranu, unu bietu păcătosu în carne şi oase.

Poporul în România n'are instrucţiune; dar nici căpeteniile lui nu sunt neşte învăţaţi, nici filosofi de toate sistemele, care să-şi schimbe principiile şi culorile.

Preotul, magistratul, capul Bisericei, capul statului, bogatul şi săracul sunt mai apropiaţi unul de altul; sunt mai egali, sau, dacă unul e mai instruitu, instrucţiunea lui e clasica.

Dacă ştiu franţuzeşte, el cunoaşte şi elita franceză şi caută să imiteze pe francezul ideal. . . Vai!

Eu cunoscui pe francezul real.

Dacă are instrucţiune, el caută să-şi formeze principii, şi principiile lui sunt multu mai înaintate de cât ale epocei.

Căci epoca încă n'a ajunsu la principiile lui Christu.

In România, se silescu să ajungă cât mai deopotrivă unul cu altul, înălţându până la sine pe aproapele său.

Dacă are vreunul instrucţiune, scrie ca să lumineze, nu de meserie, schimbându-şi principiile după împrejurări.

Autorul scrie pentru artă, din convingere, ca să convingă; se tipăreşte, sacrificându din starea sa pentru Adevăr, nu ca să-şi facă stare.

Dacă se ridică poporul, ca să scuture jugul greu al unui protectoratu, care 'l-împinge spre anarhie, el e dus

www.dacoromanica.ro

de mâna, e calauzit; cineva i se face servitorul nu stapânul lui.

Slava Domnului, nu suntem destul de ciopliţi ca să avem diplomaţi mari cari ridică popoarele în picioare şi apoi le părăsesc, le asasinează în numele onoarei.

Preotul, la noi, nu e nici filosofu nici teologu; dar nu cântă în biserica latineşte.

Biserica vorbeşte limba poporului.

Mama noastră nu este o mamă vitregă.

Grecul ascultă Evangeliile în vechiul său idiomu elenic. — Ce înţelege el?

Catolicul ascultă pe Christu şi pe discipolii săi în latineşte.

In Rusia pune pe Christu să vorbeasca în limba slava; poporul nu înţelege de locu.

Eaca o censura pentru Evangelii:

Tipariţi, citiţi; dar vi se ia, dreptul de a înţelege.

In această condiţie presa este liberă.

Pentru noi, Dumneḑeu e unu Românu, Christu înţelege perfect limba noastră; morala sa trece de-a dreptul din altar în inima noastră.

Evangeliile noastre sunt clare şi curate; preotul nu e în stare să le comenteze; ele nu sunt amestecate cu aluatul ţarului şi al Iezuiţilor.

Românii deci sunt mai luminaţi de zorile Evangeliei.

La dînşii e mai multă egalitate intelectuală. Ţăranul, preotul, stăpânitorul, săracul şi bogatul, toţi se găsesc aproape în aceeaşi lumină a zilei.

Ei potu merge cu acelaşi pasu pe calea progresului: înaintează deodată, vor sosi împreună.

www.dacoromanica.ro

Şi lumina luceşte în acelaşi timpu în coliba saracului, ca în palatul bogatului.

Dar dacă, din nenorocire, Vampirul dela Nordu 'şi-va înfige ghiarele în pământul nostru, egalitatea va fi în adevăru fatală şi va fi aproape desăvârşită.

Toţi vor ajunge nişte sclavi.

Capetele cele mai ridicate şi cele mai plecate sub jug.

In Polonia şi în Basarabia, jugul acesta a nivelat toate clasele; apăsarea a fost mai grea în oraşe decât la sate.

Knutul are mai multu plumbu pentru inteligenţă.

Toţi vor fi deopotrivă, căci toţi vor fi în întunericu

www.dacoromanica.ro

CAPITOLU III

Egalitatea morală.

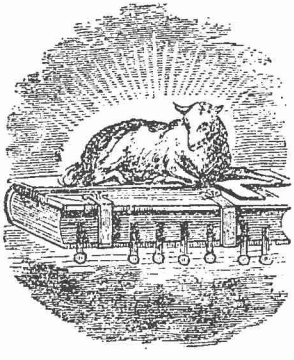

Inegalitatea materială şi intelectuală, aducu fatalu inegalitatea morală.

Afar' din patria mea am vĕzutu bogaţi, am vĕzutu milioame de oameni în lipsă.

Alături de savanţi profunzi, alături de bogaţi în spiritu, am vĕzutu şi milioane de indivizi cari nu cunoşteau nici primele principii ale religiunei.

Alături de bogăţia materială şi intelectuală, mizeria şi totdeauna mizeria corpului şi a spiritului. Aceste două mizerii aducu pe aceea a inimei, mai crudă şi mai oribilă.

Omul trebueşte să se hrănească; stomachul nu cunoaşte virtutea răbdării.

Omul trebue să 'şi-acopere goliciunea, să 'şi încălzească corpul.

www.dacoromanica.ro

Şi dacă n'are cu ce să 'şi-hrănească corpul, cu ce să 'şi-hrănească sufletul, carnea ţipă, spiritul nu mai cârmueşte corpul, inima lipseşte.

Dacă omul nu se poate nutri ca unu omu, trebue să se hrănească cel puţinu ca unu lupu; dinţii săi şi unghiile sale nu sunt ca ale mielului.

Deci el înşeală, minte, trădează, prostituează fură, asasinează şi atunci. . . unde e omul?

Se face victimă şi face victime, şi victimile se întărîtă, perdu răbdarea şi caritatea, se facu rele. Săracul ajunge hoţu, bogatul ajunge despotu.

Inima este înăcrită de ambele parţi, spiritul e orbu şi corpul instrumentu al palimilor sălbatice.

Unul scoboară în starea brută; unul se face leu, altul tigru, acesta panteră, acela hiena.

Unul se face cameleon, altul vulpe, unul şacalu, altul ursu

Unul se face lupu, altul reptilă, acesta rîmătoru, acela şoarece.

Eată inegalitatea morală.

Omul nu poate rĕmâne în stare de brută, el simte trebuinţa d'a ajunge omu, simte trebuinţa de reforme.

Şi reformele se propunu prin revoluţiuni, în beţie de sânge.

Se amăgescu unul pe altul, se înşeală prin cuvinte; se ameninţă, se sugrumă ca să ajungă fraţi!

Victimele se fac roşii şi cei albi îşi întunecă faţa. . .

Libertatea se împinge până la anarhie, şi moderaţiunea până la despotismul cel mai absolutu şi cel mai detestabilu.

Apoi se iartă Baraba şi nu se iartă Christu.

www.dacoromanica.ro

Societatea îşi suferă tâlharii săi, dar pe bine făcătorii săi, nu.

Legea tolerează să fie violată, dar ridică securea contra călăului când riscă să fie ameliorată.

Suntem deprinşi să vedem ferul infamiei pe fruntea blestematului; dar ne înfuriem ca nişte draci la vederea geniului care caracteriză pe cel dreptu.

Prostituata iartă femeei totul, afară de candoare şi de frumuseţe.

Inegalitatea morală este fructul inegalităţii materiale şi intelectuale.

Şi 'mi-am adus aminte de ţara mea, şi după ce cunoscui Francia, am iubit'o şi mai multu.

Printre cele 2 milioane şi jumătate de locuitori aici, în România, nu se găsescu mai multu de 2 sute de arestaţi pentru crime şi pentru delicte.

Intre cauzele principale de crimă se găsescu gelozia, unu excesu de aprindere sau de desperare.

Nu sunt criminali de profesie sau, dacă găsim vreunul, ei sunt foarte puţini, ei nu sunt Români.

Am îmbătrânit înainte de vreme şi a trebuit să es din ţara mea ca să văd un calâu.

Rusia, prin Regulamentul infam, ce a impusu Patriei mele, voì să înfiinţeze acest felu de magistratu vrednicu de ţarul său.

Prin regulamentul acela se oferia calâului 500 lei pe lună.

Sunt 19 ani de când nu s'a găsitu unu singuru omu, care să primească o asemenea însărcinare.

Puţinii criminali, deşì condamnaţi de lege la moarte,

www.dacoromanica.ro

găsescu ertare înaintea opiniei publice, căci capul statului care ar subscrie moartea, ar fi socotitu ca unu monstru.

Unu atentatu gravu face pe omu pasibilu de moarte. Bibescu hotărî să-l omoare, dar de unde să găsească pe executoru?

Erau condamnaţi pe viaţă la munca silnică; se propuse unuia din ei că se va lăsa liberu, dacă s'ar însărcina să execute pe ceilalţi.

Nu se găsi nici unul să 'şi ia această însărcinare şi cel culpabilu trăeşte şi astăzi.

In 1847, unu incendiu mistui aproape jumătate din partea cea mai bogată şi cea mai comercială a oraşului Veseliei (Bucureşti).

Şi casele ardeau, şi lucrurile ajungeau prada flăcărilor şi oamenii eşiau în cămăşi.

Şi noaptea sosì, şi cei incendiaţi găsiră toţi unde să 'şi-odihnească capul.

Şi apoi veni ziua şi o altă noapte, şi tot aşa săptămâni şi chiar luni, şi nici unu omu nu se văzù întinzêndu mâna să cerşească.

Cine 'i hrănea? Caritatea care se culca josu ca să ofere incendiatului unu patu, care-şi împărţia pâinea cu el, care 'i-da lui a doua cămaşă ca să îmbrace.

Cu o zi înainte cunoscui mari negustori cari a doua zi 'şi-vedeau avutul lor prefăcutu în cenuşe.

'Şi-i vĕzui liniştiţi şi prin lacrimi — dacă mai aveau lacrimi — mulţămindu cerului: pentru obolul văduvei ce 'l-aveau în păstrarea lor.

Din patroni ajungêndu ucenici, din stăpâni servitori ca să 'şi-plătească datoriile.

www.dacoromanica.ro

Şi plătiră toate până la o para şi nu fu nimeni declaratu în stare de falimentu.

In 1848, întreaga naţie se ridică la glasul Justiţiei şi fraternităţii şi poporul întregu ceru dreptate; dar o cerură ca neşte fraţi.

Mişcarea fu generala, pentru că se făcu în numele lui Christu şi numele acesta facù din revoluţie o sĕrbătoare care dură trei luni.

Mişcarea fù exemplară şi unică; nici o picătură de sânge, nici o dezordine....

Şi 'mi-cunoscui ţara şi mai bine, după ce cunoscui Francia.

www.dacoromanica.ro

CAPITOLU IV

Egalitatea politică. — Regalitatea.

Rasa lui Cain a pusu stăpânire asupra pământului şi capul bisericii s'a făcutu complicele lui. Dreptul blestematu a fostu numitu dreptul divinu.

Blestemu! — mi-zisei eu. — Păstorul face cauză comună cu lupii: el nu mai intră în stână pe poarta cunoscută. Veacurile sunt marture de nelegiurea sa.

La strigătul lui de dreptu divinu, spiritul meu se înalţă până la sorgintea aşa zişilor *unşii* Domnului şi se opreşte la Saul.

Dar care fù voinţa lui Dumneḑeu manifestată lui Moise? care fù regele proclamatu pe muntele Sinai?

Regele e Dumneḑeu, *Domnul* e Dumneḑeu, tatăl e Dumnezeu. Ori-ce altă lege sau tată e unu usurpătoru.

Oamenii sunt egali pentru că sunt fraţi. Dreptul

www.dacoromanica.ro

divinu aparţine poporului, căci puterea este a lui Dumnezeu şi puterea pe pământu este a poporului.

Cel dîntâi statu de dreptu divinu fù democraţia sacră fundată de Moise, după voinţa lui Dumnezeu.

Pământul făgăduinţei nu putea fi cârmuitu de cât în democraţie: Israel fu suveranul acestui pământu, —

Israel e poporul ebreu.

Omul perfectu şi integru este omul cu adevăratu liberu; adevărata libertate este fiica iubirii şi a dreptăţii.

Omul liberu, adică omul care se teme numai de Dumnezeu, nu poate să recunoască altu rege, decât pe Domnul. Vocea lui Dumneḑeu vorbeşte în sufletul său.

Dar omul căzutu nu înţelege drepturile sale şi ajunge mai întâiu sclavul pasiunilor sale, apoi al oamenilor; scoboară în rândul Brutei, ajunge lucrul altuia.

Sclavul presupune unu stăpânu şi stăpânul acesta nu poate fi de cât unu despotu; dacă se numeşte pe sine tată sau frate, el minte, căci altfel sclavul ar fi liberu.

Israel căzutu se face apostatu. Poporul care abdică din dreptul său suveranu, este unu apostatu faţă de Dumnezeu.

Israel abdică, nenorocitul! şi cere unu rege. Pentru ce? Pentru că este sclavul pasiunilor sale; el nu mai poate trăi fără stăpânu. Numai sclavii ceru Regalitatea.

Samuel se împotriveşte; el n'o voeşte pentru că Dumnezeu n'a voit'o: voinţa sa s'a arătat o dată pe muntele Sinai. Dar Israel o cere mereu, căci nu mai e liberu; pasiunile au pusu stăpânire pe el.

www.dacoromanica.ro

Dumnezeul lui Moise, în justiţia sa, se aprinde de mânie când i se violează legile şi, când îşi umflă nările, pământul se cutremură şi muntele varsă focu.

Israel, pervertit, cere mereu unu rege. Samuel consultă în sfârşit pe Dumneḍeu şi 'l-găseşte cuprinsu de o justă mânie.

«Doamne!.. — zise el. — Destul! răspunse Dumnezeu. — Le voiu da în sfârşit unu rege, dar mai multu pentru a 'i *pedepsi*».

Eacă primul rege, primul unsu; eacă originea a ceea ce numim dreptul divinu.

Saul despotul; Saul asasinul, calâul lui Samuel, rasă de calâu, bucurà-te, asta e originea ta.

— Dar David?

— David e mare, ca răsboinicu, ca poetu, ca profetu, ca aparţinându clasei poporului; dar, ca rege, este unu omorîtoru al lui Urie, e omul adulterului şi al omorului.

N'are nici un altaru în biserica lui Christos, calendarul nu 'i-a fixatu nici unu locu.

Solomon e uzurpătorul care, cel d'întâiu, domneşte cu dreptul de naştere, cu dreptul că e fiul unei femei adultere.

Ca om, el fù mare prin cunoştinţele sale; ca rege, fù rivalul lui Sardanapal. Biserica lui Christu refuză de a 'i-consacra memoria.

Pentru Israel regele fù întocmai ca plăgile Egiptului pentru Faraon. Regele fù un flagelu.

Regele e varga de feru ce sfarămă vasele de argilă ale lumei celei vechi.

Şi spiritul meu trecu în această lume creştină; se

www.dacoromanica.ro

scoborî de la Saul până la adevăratul unsu al Domnului, până la Christu.

El e proclamatu rege, dar nu intră în Erusalim de cât călare pe unu măgaru. El intră ca să servească, nu să domnească.

Este adoratu ca unu domnu, dar el se zice frate al poporului său; êl serveşte, êi-spală picioarele. El, cel d'ântâiu, nu are şi nu voeşte să aibă altu dreptu de cât p'acela d'a fi cel din urmă. Numai p'acest dreptu êl lasă urmaşilor săi.

Şi spiritul meu scoboară din secol în secol şi văzui unu Cezaru blestematu făcêndu-se creştinu numai ca să abată creştinismul dela menirea sa.

Archiereii trădară pe Christu şi se făcură organe (ajutoare) ale noului Cezaru. Constantin fu pentru creştinătate, ceea ce fù Napoleon pentru libertate.

Văzui apoi papi, văzui regi; şi nici un papă creştinu, nici unu rege creştinu. Păgânismul transmisu din generaţie în generaţie!

Apoi văzui republici şi republicile, totu idolatre. Popoarele alegêndu-şi pe tiranii lor; popoarele fabricându-şi ele însăşi lanţurile.

Auzii *strigătul Libertăţei* străbătênd printre secole, repetatu din oraşu în oraşu şi proclamându podestaţi, dogi, consuli, prezidenţi.

Şi care le fu libertatea? Aceea d'a avea mai mulţi tirani în locu de unul. Libertatea de-a a 'şi-înmulţì chi-

www.dacoromanica.ro

nurile, libertatea de a urca pe tronu pe toţi blestemaţii.

Apoi, strigătele se prelungiră mai mult. Aud în 1830: *Libertate, Egalitate.* Şi tot deauna despotismul, căci cu egalitatea şi libertatea ei 'şi-alegu unu rege, unu flagelu.

Vai! Israel nu poate uita tradiţiunile idolatre ale Egiptului; sclavul vrea cu orice preţu ceapa şi usturoiul lui Faraon.

Dar ei varsă lacrimi! Ce le pasă! sclavul recunoaşte monopolul ce 'l-stoarce; sclavul vrea să vadă uniforma calâului sclipind de aur; securea lui trebue să lucească, braţu-i trebue să fie tare, el bine hranitu.

Sclavul e gata să lucreze şi să moară pentru calâul său.

In locu de strigăte: *Libertate, Egalitate,* distincţiunile şi prerogativele nu se potu desfiinţa; ba încă se mai creează şi altele.

Sclavul trebue să muncească şi să moară ca să 'şi-nutrească pe calâul său.

In mijlocul strigătelor: Libertate, Egalitate, nu îndrăsnesc să ceară abolirea distincţiunilor şi a prerogativelor. Se creează din ce în ce altele noi.

Apoi se pomenescu înşelaţi: cred că numai cu vorbe pot potoli foamea, setea, frigul. Ei adaogă numai vorbe:

«Libertate, Egalitate, Fraternitate».

»Jos cu Regele»! şi Regele cade; dar regalitatea se preface, stă în picioare, căci unde este capul creştinu?

Care e numele său?—Prezident. Asta nu e o denumire creştină, ea nu însemnează alta de cât că cel d'întâi trebue să fie cel din urmă.

www.dacoromanica.ro

Prezident va să zică cel d'âintâiu care se aşează, cel d'âintâiu înaintea căruia te descoperi în semn de servitute. Cel d'âintâiu care se bucură de vieaţă.

E ceva din păgânismu.

Apoi, ascultaţi: poporul este suveranu! Suveranitatea se personifică în representanţii sài. Corpul are unu capu care cugetă... şi i se dă unu altu capu care execută.— Ce monstru cu două capete!

Nu! puterea executivă nu este capu, este braţu...

Dar, vedeţi, braţul are dreptul d'a izbi capul care cugetă, d'a scoate ochii care vădu, d'a tăia urechile cari ascultă, d'a înăbuşi gura care vorbeşte! Ce frenezie! Ce epilepsie! Imi facu cruce, căci corpul e posedat de dracu'.

Doamne, mântueşte pe poporul tău şi bine cuvintează moştenirea ta.

Spiritul meu a căutat în toate limbile şi a găsit că strigătul: «trăiască prezidentul!», însemnează:

«Trăiască poporul!»

Nu, dar dacă nu doreşti să trăiască poporul, poporul trebue să moară, căci el e ceva de care nimeni nu se intereseaza, căci nimeni nu-i urează să trăiască.

«Să trăiască prezidentul!» nu este creştinească, căci însemnează Osană celui care vine în numele asupritorului, în numele stăpânirei şi al nenorocirei.

Osană celui care vine în numele Domnului, este Osană lui Christu, fiul omului; este Osană Colectiv, Osană Poporului.

Unde este dar capul Creştinu? Cine prezidează la alegerea lui?

www.dacoromanica.ro

Totdeauna vechile prejudecăţi, totdeauna idolatria.

Sărmanule poporu! sărmanule verme, care te-ai târît până ieri; în metamorfoza ta, prinzi aripi şi, în sborul tău după lumină, te arunci în flacără.

Sărmanule poporu! albină degradată, papii şi iezuiţii ţi-au pervertit instinctele şi gusturile tale primitive: albina a ajunsu, s'a făcut muscă.

Amorţit în iarna egoismului şi a tiraniei, tu te deştepţi bâzâind la aproprierea primăverei, la aproprierea soarelui dreptăţii.

In sborul tău străbaţi câmpii îmbălsămite şi gustul tău degeneratu, întoarce capul dela florile pline de nectaru şi te opreşti pe cadavrul lumei celei vechi.

Cât timpu vei avea gustul acesta, vei rămânea numai muscă şi numai în pânza unui păiajen vei afla Libertatea şi Egalitatea!

Egalitatea ta în faţa legei este să munceşti cu aproapele tău, ca să îmbogăţeşti pe Calâi.

Egalitatea ta este datoria de a susţine tirania, egalitate înaintea nenorocirei, înaintea spânzurătoarei.

www.dacoromanica.ro

CAPITOLU V

Egalitatea politică în România.

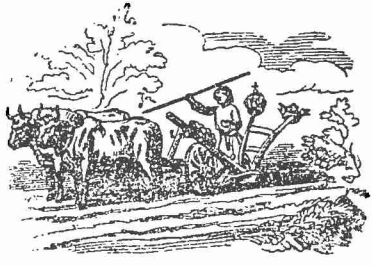

Şi 'mi-am adusu aminte de ţara mea, de instituţiile ei şi de credinţa părinţilor mei.

In vechile limbi eşite din gura lui Dumneḑeu, numele şi cuvintele sunt definiţiuni, sunt profeţii.

Cain nu este Abel[1]), Juda nu este Christu; Rege nu este tată, prezidentu nu însemnează frate.

Şi căutai numirile vechilor aleşi ai patriei mele. Spiritul meu străbătu mai mult de 5 secole, şi nici unu Rege, nici-unu preşedinte pe sacrul pămêntu al ei.

Cine au fostu capii noştri?

Aleşii poporului. — Care fu denumirea lor? *Domnu.*

Aceasta aminteşte pe Christu, aceasta aminteşte

1) Cain insemnează proprietar, Abel insemnează proletar.

www.dacoromanica.ro

egalitatea, căci orice Românu a tostu de când lumea unu domin', unu senior.

Alesul ţărei mele de ce n'a fostu el numit *mon-Sieur*.

— Pentru că n'a fostu nici odată stăpânul meu, stăpânul nimănui.

De ce n'a fost el numit presidentu? pentru că a fost totdeauna alesul poporului şi pentru că tronul pe care stă este al patriei, al poporului. El se aşează pe tronu, nu şède înaintea lui.

Şi 'mi-zisei: Schimbarea de domnu în prezidentu ar fi o degradare, ar fi să ceri pe cineva care să preşeadă.

Ar fi să calci pe urmele strainului, sclavu al vechilor prejudecăţi; ar însemna Israel imitând Tirul şi pe Filistenii idolatri cari cereau unu stăpânu. Remânênd poporu creştinu, pastrează-ţi domniatul tău şi depărtează dela fruntariile tale orice prezidenţă, pe oricine ţi-va cere: «Voiu să prezidezu.»

O singură dată forţa ţi-a impusu unu prezidentu şi acesta fu satelitul lui Anti-Christu dela Nordu; subt el ţi se răpi dreptul tău legislativu, dreptul Suveranu.

Poporu românu, tu n'ai cunoscutu Regi şi ai fostu scăpat de orice prejudecată monarchică.

N'ai cunoscut nici simpatie nici aversiune pentru cutare sau cutare dinastie; suflarea aceasta a Discordiei n'a otrăvitu nici odată vieaţa ta.

Tu nici odată n'ai cunoscutu ereditatea tronului şi cu atât mai puţinu dreptul de naştere, ereditatea nici unui titlu, nici unei distincţiuni politice.

Hierarchia e deschisă ori cărui Românu; ea oferă tutulor gradele ei.

www.dacoromanica.ro

Istoria ne arată ţărani, părăsindu-şi, la glasul poporului, plugul şi urcându-se pe tronu.

Orice ţăranu, mânându-şi plugul, are înaintea lui coroana domniară, tiara pontificală şi epoletele capului armatei.

Am avutu prinţi, poftiţi să 'şi-lase crucea pe altaru şi să ia sceptru, ca să servească pe oameni, servindu în acelaşi timpu lui Dumnezeu.

Când Patria fu în primejdie, Farcaş îşi desbrăcă hainele preoţeşti ca să îmbrace pe cele de general; el şi luă ziua bună dela altaru şi se urcă pe cal ca să gonească pe inamicu.

Apoi vedem pe vlăstarii lui Negru-Vodă şi lui Mircea scoborînd la coarnele plugului, şi dela boi urcându-se pe tronu.

Dreptul de naştere n'a fost cunoscutu în România; boerul este unu slujbaşu şi titlul nu trece la urmaşii săi.

Baza legilor noastre a fost totdeauna egalitatea politică, egalitatea în faţa legii.

Tronul, titlurile ca şi funcţiunile aparţin patriei, nimicu nu avem de ereditaru de cât proprietatea.

Avem bogaţi şi săraci, patroni şi servitori, dar servitorul n'a purtat niciodată sigiliul sclavului.

Armele, blazoanele, livrelele, culorile, n'au existat niciodată pe acest pământ de egalitate.

Servitorul se îmbracă totdeauna după gustul său, după capriţiul şi fantazia sa; costumul său a fost totdeauna la fel cu al patronului.

Servitorul totdeauna a fost liberu şi cetăţeanu, căci totdeauna a pututu ajunge boeru.

www.dacoromanica.ro

Câţi din marii boeri de azi şi din cei din alte timpuri mai vechi n'au ajunsu boeri din servitori!

Egalitatea patriarchală n'a dispărutu încă din ţara noastră. Strămoşul lui Bibescu şi al lui Ştirbei fu unu voinicu paznicu de cai.

Fără libertatea şi egalitatea cari domnescu în legile noastre, aceşti doi fraţi n'ar fi pututu ajunge la tronu, căci n'ar fi pututu străbate hierarchia.

Vai! Pentru întâiaşi dată Românii în culmea nenorocirei fură ispitiţi să blesteme pe Dumnezeu, blestemându egalitatea, ce deschise cariere acestor două nume fatale.

Pentru întâia oară, fraţii aceştia, crescuţi în Francia sub Restauraţie, ne făcură să vedem, ca şi la cei d'acolo, livrele şi colori.

Ei fură pentru această mai mult ridiculi, căci moravurile egalităţii se păstrează şi azi între fiii României.

Dar ridiculul poate să treacă; el inspiră numai rîsul şi mila; numai infamia e detestabilă, căci ea revoltă sufletul.

România n'a hrănit nici o dată şerpi la sînul său; nici printre fiii săi, nu s'a găsit trădători, căci, până la 1830, a fost totdeauna autonomă.

Pământul acesta a putut avea oameni ambiţioşi cari, ca să se ridice, s'au scoborît la intrigi, dar nici odată la trădare.

«Să aiungă cu orice preţu, să ajungă ori să moară,» aceasta a fost deviza scumpă a acestor doi fraţi şi nu din ţara noastră au culesu aceste principii.

Spiritul lor a fostu fasonat în acea şcoală care în-

www.dacoromanica.ro

vaţă cum să ascunză cugetarea prin vorbe şi care a produsu pe toţi impostorii contimporani.

Criminali vătămători de ţară, aceşti doi fraţi trădară altarul şi patria şi se trădară unul pe altul.

O coroană palidă, oferită de Rusia, strânge durerosu fruntea lui Alexandru Ghica; el 'i-a suferit ghimpii.

Dar când văzu că are să-i murdarească fruntea-i înflăcărată, ca muşcatu de viperă, o smulse şi o aruncă departe de dînsul în faţa ţarului.

Ca s'o ia de jos, ca să aibă ruşinea, să cadă acestui profanatoru al onoarei, Bibescu îşi vîndu patria şi promise chiar moartea ei.

El trădà şi pe frate-său Ştirbei, care ambiţiona această desonoare. Rasboiul începu între fraţii inamici ai păgânismului Românu [1]).

România, vezêndu-şi copiìi desmoşteniţi, în desperarea sa, êşi sfâşie veştmintele şi strigă: «Hoţii! Nelegiuire!» Dar mâna Ţarului nelugiuitu 'i înăbuşì glasul.

«Să i se uşte acea mână», strigă vocea celui dreptu şi sufletu-mi obositu de durere se dete odihnei.

La glasul acesta, spiritul îşi relua puterea, se ridica iarăşi spre trecutu; şi spre consolare se puse să suspine pe *instituţiile părinţilor* noştri.

Cu cinci secole îndarăt, Europa era feudală şi barbară: Bizanţiul căzuse în decrepitudine şi în această a doua barbarie ce urmă după o civilizaţiune, cu cât perdea din puteri şi sentiment, cu atât creea la titluri şi la drepturi de naştere.

Apoi, ca să desfiinţeze dreptul de alegere, cum vîn-

1 Aluziune la fraţii Eteocle şi Polinice.

www.dacoromanica.ro

duse dreptul legislativu al Românilor, Ştirbei trădă la rându-i pe frate-său Bibescu.

El se sui pe tronu pe ruinele naţionalităţii sale şi pe sângele fraţilor săi, ca să aducă proscripţiunea oricărei inteligenţe şi oricărui sentiment patrioticu şi să lase ruşinea să planeze asupra nenorociţilor săi copii.

Plângu patria mea, dar plângu şi pe aceste nenorocite creaturi; căci sunt încă nevinovate; ei sufer martirul ruşinei, cum a suferit mama lor martirul durerii.

Căci Bibescu şi Ştirbei şi au început cariera de oameni de statu trădându-şi ţara şi cariera despoţilor, martirizându fiecare pe mama copiilor săi.

Adulteriul lor cinicu şi neruşinatu sdrobi, sub povara despreţului, aceste două suflete slabe şi curate.

Unul ajunse prada nebuniei şi celălalt se stinse zi cu zi înăbuşindu-şi obidele.

Francia reacţionară şi aristocratică trebuia să se bucure de plagiarii săi.

O! oameni ai Franciei, care invocaţi ajutorul Cazacilor, bucuraţi-vă or plângeţi de invidie: elevii voştri au ajuns la picioarele ţarului.

Ei vă procură un argument ca să înşelaţi lumea, luptând contra egalităţii politice şi considerând ca viţiu, virtutea legilor.

Dar cei drepţi se vor rugà şi vor vede totdeauna că spiritul acestor legi emană dela Dumnezeu şi că cel care êl nesocoteşte este unu blestematu.

Oameni ai Franciei, cari invocaţi ajutorul Cazacilor, v'am cunoscutu şi am cunoscutu şi pe trădătorii patriei mele: ei sunt elevii voştri.

Oameni ai Franciei, care nu faceţi alt de cât să

www.dacoromanica.ro

distrugeţi, care numai prin forţă voiţi să impuneţi câteva simulacre de adevĕru «Sarsaili politici» [1]).

V'am cunoscutu şi am cunoscutu şi pe descreeraţii din ţara mea; sunt elevii voştri!

---

1) Sarsailismul, în românește, este un cuvêntu mai genericu de cât don-chișotismul.

www.dacoromanica.ro

CAPITOLU VI

Biserica Română.

Şi spiritul meu, revoltatu la vederea infamiei, se dete îndĕrĕtu dinaintea trădătorilor; se ridică cu cinci secole şi se scoborî cu cinci secole ce trecură peste ţara mea.

Totdeauna văzui egalitatea înaintea dreptului la tronu, egalitatea fraţilor cari au aceeaşi moştenire.

Am vĕzut ţărani, soldaţi, preoţi, boeri suindu-se pe tronul lui Negru, pe tronul patriei.

Am străbătutu toate clasele ierarchiei ţării mele şi totdeauna acelaşi dreptu. Drumul n'a încetatu niciodată d'a sta deschisu tutulor.

Ceea-ce fu al lui Dumnezeu şi al Patriei, a fostu pentru ori-ce Românu, după munca şi capacitatea sa.

Eată dreptul Românu, eată egalitatea ce a domnitu totdeauna în România! . . .

www.dacoromanica.ro

Spiritul meu, mai străbătu timpul şi spaţiul şi văzui pe bogaţii noştri din orice vreme, părinţii părinţilor noştri împărtăşindu-şi stările ca să facă proprietăţi publice.

Intemeeară şi înzestrară mânăstirile, spitalele, stabilimentele naţionale, azilurile pentru săraci, pentru văduve şi orfani.

In pietatea lor credulă, le puseră sub auspiciile credinţei, ca să le asigure existenţa şi practicarea binefacerei.

Atâtea domenii, ajunse publice, formau unu sfertu din pământul ţării româneşti; ele fură puse sub scutul şi tutela Sf-tului Mormînt şi Muntelui Athos.

Dar vai! tutorii ajunseră posesorii lor; testamentele donatorilor dispărură, mânile rapace ale lăcomiei monastice ascunseră totu până şi pomenirea donatorilor.

Săracul 'şi-perdu asilul, văduva sprijinui, orfanul pe doica sa, fata văduvei, zestrea sa, tinerimea stabilimentele-i de instrucţiune.

Rămaseră numai monastirile ai căror fundatori avură inspiraţia să nu încredinţeze tutela lor unor oameni care speculează cele sfinte.

Cupiditatea trêndavă, lăcomia sacerdotală a călugărilor greci usurpară în sfârşitu veniturile pupililor încredinţaţi bisericii, şi ca să-i asigure ii puseră sub protecţiunea ţarului.

In minutul acesta consulul său este instrumentul nelegiuirii, complicele şi instigatorul viţiului monachal, transformatu în al doilea ministeru al Cultelor: şi eată unu altu statu în statu.

Dar România 'şi-punea legile sale, legi de creştinu

www.dacoromanica.ro

şi de om liberu ; nu lăsa copiilor alte drepturi de cât p'acelea de a-şi apăra patria şi instituţiunile sale.

Şi mĕ întrebai cine dicta părinţilor noştri aceste instituţiuni bazate pe egalitatea politică?

Bunul simţu, inima curată, dreptatea divină, unu restu din egalitatea tradiţională a Romei, perfecţionată, luminată de o lucire evangelică.

Şi anii s'au succedatu ca să formeze secole, şi secolele se succedară ca să lase oamenilor cunoştinţele şi adevĕrurile.

Şi văzui Francia, Europa întreagă, scuturând jugul feudalităţii şi, mai multu de jumătate de secolu, sbătêndu-se, vĕrsându şiroaie de sânge, ca să stabilească această egalitate politică, şi s'o facă durabilă.

Dar unde era egalitatea materială, intelectuală şi morală ca să realizeze şi să facă durabilă egalitatea politică?

Libertatea şi egalitatea sunt pentru cei vii ; ca să fii liberu trebue mai întâiu să trăeşti.

Şi egalitatea înaintea legii, este o minciună dacă 'i-lipseşte dreptul de traiu.

Dar a trăi nu însemnează a lâncezi, a muri minutu cu minutu ; ci a trăi cu corpul, cu spiritul şi cu inima.

Este a trăi cu lumina ce luminează pe totu omul, care intră în lume, a trăi cu raţiune şi dreptate.

www.dacoromanica.ro

CAPITOLU VII

Taxele.

Pânea întăreşte pe omu şi omul este slabu şi pipernicitu. De ce? Pentru că n'are pâne, pentru că pânea lui este otrăvită de taxe.

Vinul înveseleşte inima omului şi demonul taxei se vîră între omu şi bucurie.

Dar pânea şi vinul sunt corpul şi sângele lui Christ; ele se elaborează cu sudoarea muncitorului şi justiţia divină le-a zeificat ca să zeifice Munca.

Juda vîndu numai odată pe Mântuitorul Lumei şi nenorocitul trădătoru.... avu unu sufletu şi sufletul lui n'avu puterea să reziste ispitelor.

Spiritul meu redeşteptându-se se scăpă unu minutu de dreptatea oamenilor ca să se apropie de dreptatea lui Dumnezeu.

www.dacoromanica.ro

... A taxa pâinea şi vinul este a vinde pe Dumnezeu în fiecare minutu; mai multu, este a da pe mâna foamei şi morţei pe cel ce le-a produsu.

Ca să înfrunţi până 'ntr'atâta ispitele, 'ţi trebueşte o forţă titanică. Dacă oamenii aceştia ar avea unu grăunte de onoare, ar putea să 'mi-spună care este mai onestu dintre ei şi Iuda.

Ei se numescu pe sineşi creştini, oameni oneşti; dar de ar avea onoare, ar fi imitatu pe conştiinciosul Iscariotu, cel puţinu în căinţa lui.

Dar nu, după dreptul ce 'şi-au arogatu de-a vinde în fiecare zi pe Dumnezeu, şi-au arogatu şi pe acela de-a vinde omului dreptul de viaţă.

In sfătuirile lor ei şi-au zisu: «Vindem corpul şi sângele aceluia pe care 'l-numim Dumnezeu; cu atât mai multu putem vinde sarea şi carnea.

«Să înmulţim taxele şi vămile, să oprim orice produsu din afară, totu ce poate hrăni şi îmbrăca, totu ce este necesaru vieţei.

«Să silim pe poporu să 'şi-cumpere cu viaţa sa dreptul de-a trăi; să 'l-ucidem.»

Şi de ce această stăruinţă în rĕu? — întrebai eu.— Ca să venim în ajutorul statului.

Şi pentru ce atâtea cheltueli? —

Aci adevĕrul e şi mai crudu decât minciuna. Ştii tu, sufletul meu, pentru ce?

Pentru ca să avem armate cari apără în lăuntru nedreptatea, ca să măcelărească în afară pe cei ce aspiră şi vor ca să trăească;

Pentru ca să plătească pe legislatorii ce dictează

www.dacoromanica.ro

legi asupritoare contra celor cari plătescu, pe judecătorii cari êi condamnă, pe călâii cari execută;

Pentru a întări pe exploatatorii poporului, pentru a înmulți spionii, pentru a răsplăti pe trădători, pentru a încuraja și a propaga corupțiunea;

Pentru a îmbogăți pe asupritori și a le înzestra copiii, pentru a le îndulci viața, sărbătorindu-le nașterea, venirea la putere, excursiunile sardanapalice, pentru ca să facă din demonul despotismului un Dumnezeu.

Plătiți, popoare, căci, vedeți voi, Statul are atâtea cheltueli;

Produceți pânea și vinul și cumpărați ca moartea voastră vinul și pânea.

Și me gândii la țara mea și, după ce cunoscui și alte țări, o cunoscui și mai bine.

In România, pânea și vinul ce se dau la pomeni și prasnice este simbolul viu al Muncei ce strălucește pe altaru.

Munca zeifică pe om; pânea hrănește cu îmbelșugare, vinul veselește orice inimă; bună-starea se întinde peste totu.

Această fiică a Romei, crescută de Evangelie, n'a încetat nici odată d'a repeta cuvintele Mântuitorului: «Intrați, luați, mâncați, aceasta este trupul Domnului; beți și vă bucurați, acesta este sângele meu... Pace vouă!»

Sarea în România, e semnul sacru, este închegarea binecuvîntată a ospitalității. Nici odată taxa n'a îndrăsnitu s'o atingă vreodată.

Taxa totdeauna a respectat-o.

www.dacoromanica.ro

Carnea este vivificaţia vechiului sacrificiu făcutu lui Dumnezeu, transmisu de noul testamentu omului, ca să fortifice carnea şi să înalţe spiritul spre Creatoru. Taxa totdeauna a respectat-o.

Laptele şi mierea sunt nesecabile şi curgu cu îmbelşugare ca să desfăteze pe omu. Fructele şi legumele amintescu Edenul primilor noştri parinţi.

Lemnele şi livezile, earba şi umbra, izvoarele şi pâriiaşele chiamă pe oameni şi pe animale la masa universală a lui Dumnezeu.

Lâna şi Inul îmbracă, acoperu şi încălzescu şi pe indigeni şi pe străini, pe cei săraci ca şi pe cei bogaţi.

Produsele din afară sunt libere şi nimenea n'a îndrăsnit vreodată să le prohibească; nici-o lege n'a cutezatu să le ridice preţul.

Industria oricărei ţări, găseşte la noi porţile deschise. Ea plăteşte fără deosebire trei la sută pentru dreptul de intrare.

Căci părinţii noştri ştieau că ceea ce plăteşte străinul, trebue rambursat de cel indigenu şi noi nu voim s'o facem, pentru că nici părinţii noştri n'au voit-o.

www.dacoromanica.ro

CAPITOLU VIII

Dreptul la vieaţă.

De multe ori am auzit repetându-se strigătul: «Egalitate de averi»; şi spiritul meu se deşteaptă să vadă de unde pleacă strigătul acesta. Văzui că el eşia din gura nedreptăţei, imposturei, Eroarei şi mai adeseaori din gura *Calomniei.*

Dreptatea divină dă fiecăruia după faptele sale şi recunoaşte fiecăruia rezultatul muncei şi al capacităţei sale.

«Egalitate în faţa dreptului de avere!» iată strigătul omului dreptu, căci este glasul lui Dumnezeu.

Dumnezeu a înzestrat pe omu cu dreptul acesta; statul ori societatea trebue să-l recunoască. Violarea acestui dreptu este să violezi drepturile Provedinţei.

www.dacoromanica.ro

Când violezi membrele sau legile unei maşini, aceasta nu mai funcţionează şi adesea se revoltă, sare în ţăndări, se sfărîmă, izbeşte şi zdrobeşte în acelaşi timpu pe conductorul ei, pe lucrători, pe trecători şi pe oricine se apropie nebuneşte de ea.

Când ai violat drepturile eterne ale Provedinţei, ale acestui neîntrecutu mecanicu, catastrofa ajunge formidabilă.

Nu mai vezi decât foamete, războaie fratricide, calamităţi de totu felul, cataclisme parţiale sau generale: Societatea se răstoarnă.

Căci maşina providenţială e contrariată; agenţii ei, părţile ei se isbescu orbeşte unele de altele, se ştirbescu, se mutilează şi sfărîmă tot ce şeade în drumul ei.

Restabiliţi egalitatea înaintea dreptului de vieaţă, căci prin aceasta vă supuneţi vocei lui Dumnezeu şi veţi avea toate egalităţile, libertatea şi pacea.

Şi oamenii vă vor numi fraţii lor, salvatorii, servitori ai poporului, cei d'întâi, mari.

Altfel, vă vor numi ambiţioşi, impostori, uzurpători, regi, prezidenţi.

Dar dacă nu vă place egalitatea dreptului la vieaţă şi dacă vă supără ea, cum vă isbeşte unu ţipătu de atentare la vieaţă sau care chiamă la incendiu; dacă vocea celui dreptu şi a săracului răsună la urechile, în spiritul exaltatu a lui Saul;

Faceţi ca şi el: înarmaţi-vă cu spaima, loviţi, sunaţi clopotele, aprindeţi silitra, aţâţaţi ţipătul sângelui, sărbătoriţi unu sabat infernalu.

Dar glasul Domnului se va auzi atunci; el va domina spaima şi groaza, ţipetele şi plânsetele, răcne-

www.dacoromanica.ro

tele furiei voastre, urletele bronzului, zîngănitul armelor, huruirea şi sgomotul zidurilor dĕrîmate.

Insăşi flacările şi moartea ce vor vĕrsa instrumentele voastre, vor purifica pămêntul.

Căci sufletele morţilor, ce vor eşi din vêrtejurile de flacări, vor forma numai unu singuru sufletu colectivu, unu sufletu universalu.

Devotamentul şi spiritul tutulor victimelor noastre vor fi devotamentul şi spiritul colectivu al fiecărui insu în parte [1]).

Voinţa omului se va îndeplini: Glasul Domnului, va fi glasul care va domina peste totu: Omul s'a născut, omul trebuie să trăească, eu trebue să v'o spunu.

Acum 18 secole, într'un staul la Betleem, se născu unu proletaru şi trei regi îngenuchiară înaintea lui, care personifica însuşi proletariatul.

Omul acesta fu botezatu, fu unsu şi glasul Domnului se auzi grăindu: «Acesta este fiul meu prea iubitu, întru care bine am voitu.»

In 1848, proletarul colectivu primi botezul încercărilor şi suferinţelor şi glasul Domnului se auzi din toate colţurile pamântului: «Eată fiul meu prea iubitu.»

Regilor, căderi la pămînt, omul s'a născutu, el este chematu la dreptul de vieaţă.

1) Cuvinte profetice privitoare la evenimentele de acum. Nota Tr.

www.dacoromanica.ro

CAPITOLU IX

Justiţia.

România se ridica ca unu singuru omu şi strigătul său fu: *dreptate, fraternitate.*

In România a cere dreptate, este tot una ca a cere dreptatea divină, căci legile sale şi obiceiurile sale emană dela Evangelie.

Justiţia divină înseamnă egalitatea materială, intelectuală, morală şi politică, înseamnă desfiinţarea taxelor şi a vămilor, libertatea veritabilă şi integrala.

Justiţia este răsunetul, sinteza tutulor cestiunilor ce desbină, în momentul acesta, lumea; este resolvirea tutulor problemelor umanitare.

Justiţia este isvorul fraternităţei, al ordinei, al păcei şi al fericirei.

Abusurile Papalităţei au făcut de multu pe oameni să confunde creştinismul cu păgânismul.

www.dacoromanica.ro

Indignarea, exasperarea, rătăcescu pe oameni! Voindu să isbească mâna nelegiuită, adesea isbeşte obiectul sacru.

Ca să goneşti pe preotul nedemnu, nu trebue să dărîmi altarul; ca să pedepseşti pe judecătorul nedreptu, nu se desfiinţenză legea; ca să loveşti cu săgeata pe răpitorul unei fete, nu loveşti şi pe fata răpită.

Dar ca să discrediteze pe papa antichristu, oamenii se rătăciră a discredita evangelia; apoi o deteră uitărei, o părăsiră, o lăsară pe mâna speculatorilor ipocriţi şi ai exploatatorilor omului.

Francia, mai multu de jumătate de secolu, în locu de-a striga şi a cere dreptate, cere numai libertate, ca şi cum copilul ar putea fi născutu înaintea mamei sale.

Ceea ce se cere nu se poate realiza şi se sbatu în locu ca să perfecţioneze o chimeră, o fantasmă, punêndu lângă ea o altă fantasmă: *Egalitatea*, doi copii născuţi înaintea mamei lor!

Apoi timpul trece, libertatea şi egalitatea nu se realizează, pentru că lipseşte justiţia, şi se mai adaogă o altă fantasmă: Fraternitatea, şi tot acelaşi chaosu, aceeaşi lume de chimere.

De n'ar fi uitatu evangelia, de nu s'ar fi îngânfatu prea multu ca să vină cu ceva nou şi originalu, s'ar fi cerutu justiţia.

Şi ar fi avut Libertatea, Egalitatea, Fraternitatea, ar fi avut pacea şi totu ceea ce încearcă să realizeze ştiinţa contimpotană.

Pentru ce Românul a strigatu el dreptate? Pentru că n'a fost muncitu de atâtea doctrine contrare şi sceptice.

www.dacoromanica.ro

Pentru că doctrina sa a fost totdeauna aceea a lui Christu, pentru că ponteficii săi, ne-fiindu nici o dată papi, nu s'au amestecat niciodată în puterea timporală şi pentru că preoţii n'au fost niciodată jezuiţi.

Cereţi Dreptate şi poporul va avea pâinea sa, căci ea este produsul muncei sale; poporu' 'şi-va avea casa sa, căci ea este produsul muncei sale.

Poporul va avea cu ce să-şi învelească goliciunea, căci nu va fi dreptu să muncească golu ca să hrănească şi să îmbrace pe alţii.

Cereţi dreptatea, şi săracii vor avea ce să mănânce, şi se vor sătura, şi vor bine-cuvînta pe Dumnezeu.

A glorifica pe Dumnezeu nu însemnează a blestema, nu va să zică a suspină, nu însemnează a-şi petrece vieaţa în lanţuri, sau, după ce va eşi din închisoare, să se coboare în valea plângerilor;

A glorifica însemnează a te bucura de libertatea şi egalitatea întreagă, este a te încălzi şi a trăi cu fraternitate.

Cereţi justiţia şi Fiul omului, omul colectivu, va avea unde să-şi pună capul;

Cereţi şi faceţi dreptate şi veţi înţelege aceste cuvinte eşite din gura Domnului: «Creşteţi şi vă înmulţiţi; umpleţi pământul şi bucuraţi-vă de roadele lui».

A te bucura de pământu nu însemnează a-l munci fără să obţii pâinea, nu însemnează să mori muncindu...

A te bucura de pământu cuprinde germenul, esenţa tutulor adevărurilor ştiinţei filosofice, economice şi sociale: el este ultimul termenu al progresului; căci a te bucura însemnează mai multu decât a poseda; în-

www.dacoromanica.ro

semnează să fii în Dumnezeu, să fii una cu el, însemnează fericirea supremă!

Eată de ce Christu a făcutu din cel sărmanu fratele său; eată de ce 'l-a proclamatu fiul lui Dumnezeu;

Căci Dumnezeu este învierea şi vieaţa, şi munca săracului hrăneşte şi încălzeşte omenirea; munca este simbolul vieţei, este omenirea în mişcare.

Munca este simbolul lui Dumnezeu, căci Dumnezeu este Creatorul. A monopoliza munca, însemnează a monopoliza pe Dumnezeu.

Dar se profanează cuvintele, se strigă neîncetatu cu ură şi cu nedreptatea în inimă: «Libertate, Egalitate, Fraternitate», şi cel ce strigă e tot sclavu, inegalu, inamicu, căci nu se strigă *Dreptate.*

Justiţia dă naştere tutulor libertăţilor, ea le face educaţiunea; ea dă naştere şi perfecţionează toate egalităţile.

Justiţia le cârmueşte şi le întruneşte în acest himenu angelicu din care se naşte armonia.

www.dacoromanica.ro

CAPITOLU X.

Concluziune.

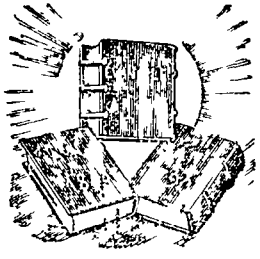

Apoi, recapitulându, spiritul meu se întrebă: De ce se agită lumea de mai multu de jumătate de secolu? De ce atâta măcelu şi atâta vărsare de sânge?

— Pentru a desfiinţa dreptul vicleniei şi al celui mai tare aşa numit dreptul dìvinu, şi ca să-şi bată jocu de Dumnezeu.

— Dar România n'a cunoscutu nici-odată aceste drepturi.

— Ca să desfiinţeze orice dreptu de naştere, orice urmă de feudalitate.

— Noi n'am avut nici odată nevoe d'a le desfiinţa, căci nici-odată ele n'au existatu la noi.

— Ca să proectăm şi să analizăm egalitatea în faţa legii.

— Aceasta a existatu totdeauna la noi mai multu

www.dacoromanica.ro

decât în vorbă; căci egalitatea materială, intelectuală, morală şi politică au fost practicate la noi mai bine de cât ori unde.

Şi m'am întrebat iarăşi: De ce se agită popoarele după 1848?

— Ca să răstoarne tronurile şi să schimbe pe regi şi pe principi în cetăţeni buni şi creştini adevăraţi.

— Dar, România, în privinţa aceasta fără să verse o picătură de sânge, a luatu înaintea Europei cu şease secole; căci de şease secole ea n'a avutu nici regi, nici principi.

— Ca să proclame Republica democratică.

— Totdeauna am avutu ceva şi mai bunu şi mai progresivu şi mai democraticu, căci n'am avutu nic odată Presidentu.

Presidentu însemnează ceva mai rău decât *Rege*. Rege însemnează *regere*; nici o prerogativă în acest cuvîntu.

Dacă regele a avut prerogative, el le-a usurpatu; nu le-a acordatu sufragiul universalu.

Dar presidentu nu vine dela *regere*, el derivă dela *presidere* şi prerogativele se găsescu în principiu în cuvîntul însuşi.

N'ai decât să-i acorzi prezidenţa pe vieaţă, sau cu moştenire, şi eacă-ţi tirania legitimată! Eacă progresu!

Şi 'mi-am zis: Dacă Republica este simptomu de decadenţă, după cum zicu sofiştii, şi de decrepitudine pentru un poporu, neamul nostru n'a trăitu încă pentru ca să îmbătrânească; el este încă verde şi vigurosu.

Dacă democraţia, după oamenii adevĕrului, este rezultatul unei experienţe luminate; dacă este unu termenu, expresiunea progresului, şi reprezintă justiţia,

www.dacoromanica.ro

noi suntem şi mai înaintaţi; ca să te ţii după alţii, este a merge îndărăt, a retrograda.

Chartele, constituţiunile, din ce în ce perfecţionate, în ele însăşi au înaintatu într'adevĕrurile încă tot nu se apropie de Evangelii.

Charta noastră constituţională de cinci secole a fost numai Evangelia.

Legislatorul nostru a fost Christu.

Statul nostru, statul său: Regatul Domnului locuitu de oameni smeriţi în spiritul lor.

Legea scrisă, legile cerute azi de Europa încă nu sunt deopotrivă cu legile noastre. Europa are trebuinţă să-şi facă educaţia democratică.

Ce mai este şi această agitaţiune, mĕ întrebai eu, aceste întreceri, această reacţiune, acest răsboiu fratricidu?

Pentru ce nu gustă popoarele pacea? De ce s'au făcut ligi şi s'au legat tiranii între ei? De ce strigă popoarele şi de ce sînt sdrobite de tirani?

— Pentru că aceştia caută să dobândească egalitatea înaintea dreptului de a trăi, să desfiinţeze monopolul, taxele şi vămile ca să poată munci fiecare pentru sine, să rămână liberu, să lucreze şi să trăească ca fraţi.

Dar în România toţi au dreptul să trăească, bogaţi şi săraci cei pămênteni şi cei streini.

Monopolul d'abia s'a arătat; e unu copilu monstru şi pipernicitu. Asemenea copii îşi poartă moartea în sînu. Ei nu potu trăi.

In România, n'au fostu cunoscute taxele; vieaţa a

www.dacoromanica.ro

fostu totdeauna uşoară şi veselă, pământul largu şi roditoru.

— Atunci, mĕ întrerupse cineva, d-voastră sînteţi mai înaintaţi decât alţii: instituţiunile şi moravurile d-voastre sunt mai democratice, mai omeneşti.

Pentru ce dar v'aţi rĕsculatu?

— Ca să apărăm aceste instituţiuni sfâşiate de optsprezece ani de unu protectoratu infamu şi usurpatoru;

Pentru ca să le restabilim pe calea lor legală şi salutară, pentru ca să le facem folositoare curăţindu-le de toate abusurile şi de toate intrigile, fie din lăuntru fie din afară.

Pentru ca să punem la locul său pe fiecare din aceste elemente civile, politice şi sociale, rĕsturnate şi dislocate cu forţa şi prin viclenia unui străinu perfidu;

Ca să recucerim bunurile publice ale monastirilor, cari n'umai de 2 ani ajunseră pradă străinului;

Pentru ca să asigurăm proprietatea privată şi publică, ameninţată de acest regulamentu botezatu *organicu* ce ne-a fostu impusu de baionetele ruseşti.

Pentru ca să punem unu sfârşitu abusurilor şi vexaţiunilor încurajate de ţarul însuşi, ca să aibă pretextul să se amestece în treburile noastre şi să dea drumul la noui abusuri şi mai criminale, fără a desfiinţa pe cele vechi;

Pentru a oferi unu azilu oricărui străin onestu şi muncitoru, care ar voi să se facă fratele nostru, fără deosebire de ce religiune este;

Pentru a asigura ţara în contra vicleniei acestor străini cari s'au făcut instrumente ale ţarului, ca să ajungă uzurpători ai patrimonului nostru.

www.dacoromanica.ro

Pentru ca să readucem ţara în vechile-i relaţiuni cu Turcia, bazate pe tractate şi cari au fost paralizate de acest regulamentu fără de ruşine organicu;

Pentru a înăbuşi o răscoală urzită de sateliţii ţarului care ne pregăteau hoţia, măcelul, anarhia, ca să dea pretext armatelor ruseşti să intre în ţara noastră şi să se aşeze aci, ca să ameninţe în acelaşi timpu Orientul şi Occidentul;

Pentru ca să susţinem ordinea ameninţată, să salvăm proprietăţile şi vieţile în pericolu, şi să ţinem în respectu intervenirea protectoratului asasinu;

Pentru ca să ne scăpăm ale noastre contra comunismului dela nordu, care usurpă orice proprietate în folosul unui singuru despotu;

In fine pentru ca să ne apărăm şi să ne asiguram drepturile, instituţiunile, proprietăţile noastre materiale, intelectuale, morale, politice şi religioase:

C'unu cuvêntu, pentru a păstra şi a putea să producem.

Eată mişcarea noastră care n'a avutu nimicu de nou nici de plagiatu.

Mişcarea de principii, de conservare, de ordine; mişcare în contra tiraniei, în contra patimilor şi anarhiei.

www.dacoromanica.ro

Comisarul rusescu, complotându în umbră contra liniştei noastre, organiză jaful şi incendiul cum făceau Cazacii, în felul lui Hipsilante.

Unul din oamenii ce 'şi-iubea ţara şi care sta gata să dejoace orice încercare de dezordine, puse în fruntea ziarului său, epigraful:

«Urĕsc tirania,— mi-e frică de anarhie.»

Această devisă îndoi turbarea comisarului infernalu; el suspendă repede acest ziaru şi ceru chiar capul redactorului său; căci numai prin anarchie 'şi-pregătea Siberianul drumul în România ca să întroneze despotismul.

Avea el trebuinţă să aprindă patimile şi să le aţîţe anarhia? El êşi avea satiliţii săi în ţara noastră: Oamenii Fanarului, parveniţii, străinii boeriţi.

Avea el în sfârşit, trebuinţă de o reacţiune ca să paralizeze o mişcare contra vederilor şi intereselor sale? Avea în serviciul său soldaţi Români, comandaţi de creaturile sale şi de ofiţeri josnici şi mueratici.

Şi când se văzu dejucatu în toate planurile sale, atunci simţi trebuinţa d'a înspăimênta spiritele credule, de bărbaţii maturi şi drepţi?

Agenţii săi câştigară pe cei exaltaţi ca şi dînşii, şi-i făcură instrumentele cele mai fatale.

Dar partidul naţionalu, Naţiunea întreagă, înăbuşi anarhia prin forţa morală şi înlănţui forţa brutală a Cazacului.

Trei luni, ţarul turbatu trebui să ne respecte ordinea şi să se oprească dinaintea fruntariei sacre a ţărei.

O Turcilor!

SFÂRŞITUL PĂRŢEI II-a

www.dacoromanica.ro

TATĂL NOSTRU

www.dacoromanica.ro

CREATORUL

Oameni ai lui Dumnezeu,

M'adresezu bunului simţu al vostru, mai multu decât ştiinţei voastre; căci ştiinţa se câştigă şi vă lipseşte, pe când bunul simţu 'l-aveţi dela naştere.

Prîn acest bunu simţu, dacă tu, omule, ai reuşitu să născoceşti unu lucru, de folosu practicu pentru consăteanul tău[1]): carul din curtea lui, plugul sau rariţa din ţarina lui, unu cuiu de bătut, o scară şi altele; dacă tu, pe lângă arĕtarea lucrului născocitu, 'i-explici şi chipul de întrebuinţare şi scopul pentru care 'l-ai născocitu: carul pentru a căra lemnele din pădure şi cerealele dela câmpu; rariţa pentru a rĕsturna brazdele peste boabele semănate, plugul pentru a ară pămêntul, cuiul pentru a fixa unu lucru de altul, şi aşa mai departe; ai doveditu că eşti unu omu întregu.

1) Către locuitorii comunei Tismana (Gor-Jiu).

www.dacoromanica.ro

Mai multu încă: tu strângi materialul trebuincios la facerea lucrurilor; apoi le plănueşti, le meditezi, le cugeţi, măsori, le dai forma plănuită şi aşa inventezi: plugul, rariţa, cuiul, etc. cari, fără capul tău erau numai lemnu, fieru, în sfârşit materie brută.

Ceea-ce faci tu aici, se poate face ori unde pe pământu şi în spaţiu, unde va mai fi un pământu ca al nostru şi în condiţiile climaterice ale lui. Legea activităţii tale, este universală, ca şi în natură. Dar în această activitate, se constată unu factoru (ca să zicem aşa) — o putere nouă, viaţa.

Totu ce-ai făcutu tu sînt lucruri, meşteşugite sau artificiale şi născocite sau inventate; ear tu, născocitorul sau inventatorul loru, o fiinţă născută sau creată.

Această vieaţa, acest Creatoru, lucrează diferitu de omu: ea lucrează de josu în susu şi nimeni nu o simte şi nu o vede cum lucrează ea; ea se creează singură şi — când nu e violenţa la mijlocu — se strica şi se distruge cu acelaşi ritmu.

Nimeni n'a auzitu până astăzi cum rĕsare firul de earbă, cum dă şi înfloreşte mugurul la pomii din gradina ta şi cum încolţeşte o cugetare sub ţeasta capului tău! *Natura non facit saltus!*

Sufletul, adică vieaţa, care circula cu sângele prin vinele omului şi când circulaţia s'a turburat, nici capul omului nu mai poate lucra, şi când a încetat el, moare şi încetează şi omul de-a trăi — e ceva viu.

www.dacoromanica.ro

El e cel care vede prin ochii tăi, aude prin urechile tale, plănueşte, adică cugetă prin creerul tău şi lucrează prin degetele tale. El e, sufletul tău, insuflatu omului de Spiritul supremu, ca să 'i fie instrumentu de cugetare în viaţă.

Acesta e născocitorul tău, însuţi; el, suflul, sufletul Totului; acesta e inventatorul supremu, Creatorul tău [1]).

Dar Creatorul poate să aibă el o formă? Negreşitu că nu; ca sufletu ce este, el numai insuflă forma la totu ce creează: plante, animalu, omu şi totu El, prin omu, lucrurilor ce esu din mâinile lui.

Cel care măsoară întinderea cu nemărginirea spaţiului şi durata cu eternitatea acestuia; El, care prin spiritu-i numai insuflă şi creează formele Totului, poate avea el o formă?

S'a zis că lucrarea omului prin creerul său se zice invenţiune şi omul, inventatoru. Ear Necunoscutului care a făcut toate: plantele cu paradisul lor de verdeaţă, animalele, omul cu splendorile civilizaţiunei sale şi totu ce inventează prin sufletul omului, i s'a zisu şi lui: Creatoru, Spiritu, Dumnezeu.

Dumnezeu fiind Spiritul, mintea Totului, lucrează prin sufletul universalu; omul prin acelaşi sufletu, transmisu lui prin Spiritu. Spiritul e legătura de unire între Ceru

---

1) In spiritul acestui articulu: Totul Creatoru, s'a făcutu şi *Crucea Symbolică* (în Palatul Artelor),—*Crucea Tatălui* (Tismana Gorjiului) şi *Crucea Creatorului* la Comarnic (pe valea Prahovei).

www.dacoromanica.ro

şi Pământu, între Creatoru şi creatură, între Spiritu şi sufletul omului. El are în sine toate perfecţiunile şi le insuflă pe rându omului, pe mĕsură ce şi le procură el singuru, şi în gradul ce şi le procură mintea lui.

Numai prin aceasta, arborul, floarea, poate fi unu arboru sau o floare; fiinţa cu vieaţă, ear nu unu lueru fără de vieaţă; omul, o fiinţă cugetătoare iar nu numai vìabilă ca floarea sau ca arborul; omul cu mintea cultivată, o fiinţă superioară, ear nu brută, ca fiinţele lipsite de acest daru.

Unii, neputênd găsi cuvêntul care să corĕspundă realităţei, — şi cine 'l-ar putea găsi !— numescu pe acest Creatoru, numai prin atribute şi asemănări cu alte lucruri, ce cadu sub simţurile omului. Astfel unii Êl numescu Provedinţă, Raţiune, Logos, Verbum, Ziditorul sau Creatorul, Tatăl, Prea bunul, Prea milostivul, a totu Ţiitorul, Dumnezeu *(dominus-deus.)*. Dumnezeu Cel viu, cel care luminează. Aşa zicem: «Credu într'unul Dumnezeu, Tatăl a Totu Ţiitorul, etc.

Ear despre Christ, zicem: Lumină din lumină, care mai înainte din toţi vecii, creatu, născutu, ear nu făcutu (ca ori-ce lucru).

Alţii Êl numescu altfel şi, confundându'l cu lumina soarelui, care domneşte în totu spaţiul, care ocupă golul cu Lumină,—cuprinsul Universului, suflu, de unde sufletul, cuprinsu şi desvoltatu, în orice fiinţă ; *Verbum*, care grăeşte şi care a grăitu prin prooroci, adică prin

www.dacoromanica.ro

oamenii făcuţi, totu de El, superiorì. Noi o numim Sufletul, dusu de o Minte, (adevěratul Creatoru), amêndouĕ una, Totul, ca şi omul inventatoru.

Acest Sufletu, Dumnezeu, şi ori cum s'ar numi, domneşte dela sineşi şi cu toate înşurile-i Creatoare preste totu locul şi este, prin analogie, asemenea cu Totul inventatoru, cu omul, după cum mintea acestuia tinde să fie, totu prin analogie, asemenea cu mintea Sufletului, a Totului, cu Mintea Supremă, singura realitate de eând e lumea şi care va rĕmâne,—în condiţiile ce-şi impune însuşi, în evoluţia Totului, — singura realitate, acum, pururea şi în vecii vecilor.

Eliade [1]) pretinde că vieaţa aceasta, Creatorul, Spiritul, şi pe care-o numeşte—după evangelistul Ioan—Raţiune (Logos), se poate revela omului şi El, Creatorul s'a şi revelatu, atât în timpurile vechi, cât şi în cele noui şi se va revela în totu minutul, unde şi când va crede El, pentru mântuirea, adică pentru împăcarea omului cu sine însuşi şi cu cei 'l-alţi oameni, începêndu cu vecinul său, — fie singuru fie colectivu— până la duşmanul cel mai înverşunatu; — că, fără să cunoaştem legătura Totului de partea lui; că, fără să 'nţelegem, pe «Tatăl nostru», Creatorul şi Regulatorul Totului, în locu de ordinea lui va fi ceartă, de-

1) **I. Heliade R.** Souvenirs st **Impréssions d'un Proscrit.** — *Doctrines Evangeliques.*

www.dacoromanica.ro

sordine, răsboiu. . . şi noi n'avem nici unu cuvêntu ca să nu'l aprobăm.

Intr'adevĕru, dacă la apusul soarelui, înainte de a pune capul josu spre a te odihni de truda zilei, — ca să 'ţi-faci controlul faptelor de peste zi — te vei întreba: «Ce am făcut azi?»

Dacă ar face ca tine şi fratele tău şi vecinul tău şl vecinul vecinului tău; admiţându că toţi sunteţi întregi la minte, sănătoşi şi drepţi cum v'arata firea şi dacă nu veţi simţi nici-o apăsare pe cugetul vostru, ci vĕ veţi simţi dispuşi şi veseli, de ce şi cum aţi lucratu în acea zi, ca şi când aţi fi auzitu o veste înbucurătoare,—voi veţi fi fostu împăcaţi în cugetul vostru, veţi fi fostu ne-turburaţi adică scăpaţi de ori-ce grijă, de orice necazu, prezentu or viitoru.

Atunci nîci unu îngeru nu se va mai auzi mustrându din ceruri: «Saule, Saule, de ce mĕ prigoneşti.» Căci nici unu Saul pământescu nu va mai prigoni pe Domnul;

dar şi nici-o cetate pământeană nu se va vedea mistuită de focu din ceru, ca Sodoma şi Gomora, — căci locuitorii lor vor merge pe căile drepte ale Domnului;

atunci, liberi în alegerea lor, toţi oamenii vor fi de o potrivă în respectul Adevĕrului, şi toţi fraţi întru împărăţia Totului celui Prea Inaltu!

G. O. G.

10 Aprilie, 1916.

www.dacoromanica.ro

PARTEA TREIA.

DOCTRINA EVANGELICĂ

CAPITOLU I

Naşterea Proletarului Dumnezeu.

„Cartea generaţiei lui Isusu Christosu, fiul lui David, fiul lui Abraam“ (Sf. Mateiu, Cap. I până la 18).

„La inceputu, era cuvintul (Raţiunea) şi cuvintul era în Dumnezeu şi Dumnezeu era cuvintul“, (sf. Ioan Cap. I, v. 1)

Instituţiunile lui Moise puneau sfârşitu idolatriei şi sacrificiilor umane.

Ele făceau pe toţi oamenii egali subt unu singuru stăpânu, Dumnezeu; ele proscriau războiul ofensivu şi impuneau clemenţa faţă de prizonierii războiului.

Ele nu acordau mai multu de şeapte ani facultatea

www.dacoromanica.ro

d'a se servi de captivi şi de orice omu care se da ca sclavu [1]).

După şeapte ani, oricine consimţia să rămână sclavu, i se găuria urechile care nu auziseră că omul e liberu.

Ţara făgăduinţei fu împărţită între fiii aceleiaşi patrii.

In aceste instituţiuni, naţiunea întreagă a fostu totdeauna considerată ca unu singuru individu colectivu, personificatu sub numele de Israel.

Israel, dela Moise până la Samuel, fu cârmuitu după voinţa Domnului, exprimată pe muntele Sinai, ca o democraţie sacră.

Când Israel începu să dea uitării poruncile Domnului, legile sale democratice, când poporul acesta apostatu, voia să abdice la dreptul său suveranu;

Dumnezeu, după cum s'a arătatu la pag. . . răspunse lui Samuel că, în sfârşit, êi va da unu rege, dar numai ca să 'l-pedepsească;

Dumnezeu 'i-arătă că regele este un flagelu.

Deci, asemeni instituţiuni nu puteau întârzia d'a forma unu poporu creatu pentru o societate nouă.

O asemenea societate nu putea earăşi întârzia să producă acei profeţi, acei poeţi, acei oratori publici, dintre care cel sublim se ridică mai pre sus de toate geniile poeţilor şi oratorilor păgânismului, după cum Iehova se ridică mai pre sus de toţi zeii pământenilor.

Asemeni instituţiuni, asemeni doctrine şi asemeni

1) In vechile obiceiuri, arabe şi ebraice, nu trebue să confundăm cuvêntul sclavu cu semnificarea ce-i se dă în dreptul romanu. Să se citească Biblia şi se va convinge oricine că sclavul nu era altceva decât un servitoru, care putea să ia în căsătorie pe fata stăpânului, care putea mă devină soţia stăpânului său. Acest obiceiu, deşi degeneratu, s'a păstratu la musulmani, până în zilele noastre.

www.dacoromanica.ro

scriitori nu puteau lipsi să producă, curênd ori mai târziu, şi unu omu — superioru prin excelenţă; —

Unu omu idealu al lui Dumnezeu, acest omu, acest Adam idealu, fiul lui Dumnezeu şi Dumnezeu el însuşi.

Dela neşte principii bune trebue să te aştepţi şi la rezultate bune.

Această aşteptare, care este o convingere pentru oamenii de ştiinţă, pentru aleşii Domnului, ajunge o credinţă populară pentru masa poporului.

Ebreii aşteptau deci pe acest omu regeneratoru, pe acest organizatoru al unei societăţi perfecte;

Ei aşteptau omul care avea să pună bazele Ierusalimului idealu, doritu de orice ebreu dreptu şi cu spiritu luminatu.

Ei aşteptau, zicu, pe acela care era să cuprindă şi să concentreze în el toate ideile, toate meditaţiunile celor ce profetizau, celor cari doriau, ca să zic aşa, Binele, Frumosul şi Perfectul;

Pe cel care, după experienţa şi luminile trecutului ebraicu, avea să adaoge la acestea şi teoriile lui, descoperirile lui, combinaţiunile lui, morala sa exemplară, o putere rară de vorbire şi de energie, o voinţă tare şi sacră, o abnegaţiune totală de el însuşi, o hotărîre mai presus de orice încercare, pentru ca să convingă, pentru ca să se dea de pildă, şi ca să împingă omenirea către acel imperiu de dreptate, de frăţie, de pace şi de fericire.

Omul acesta la Ebrei era Messia sau mljlocitorul, destinatu a reconcilia umanitatea căzută cu corpul, materia cu spiritul.

www.dacoromanica.ro

Messia era Fiinţa destinată să resolve problema antinomiilor.

Aceeaşi aspiraţie spre bine, a existatu sub diferite forme şi la alte popoare.

Căci oamenii au instinctul frumosului şi adevĕrului.

Grecii au avutu misterele eleuzine ai cărora iniţiaţi erau numiţi *beati* (prea fericiţi).

Filosofia lui Platon ne învederează aceleaşi instituţiuni, aceleaşi silinţe şi tindu către acelaşi scopu.

Filosofia aceasta dete naştere acestui statu idealu al aceluiaşi autoru. Republica lui Platon era aceeaşi societate atât de dorită, aceaşi societate modelu.

Filosofia lui Platon avea ca principiu raţiunea (logos).

Messia la Ebrei, ai căror regi David şi Solomon fură amândoi gloria lor politică, literară şi religioasă, trebui să fie unu lăstaru al lui David.

Credinţa Evreilor era identificată cu existenţa lor individuală şi politică, şi această aşteptare era mai puternică la dênşii decât ştiinţa însăşi.

Sf. Mateiu care primise misiunea d'a propăvĕdui în Israel, pentru ca să convingă, pentru ca să atragă la cuvêntul său unu poporu care, mai multu ca oricare altul, prefera adevĕrului tradiţiile sale, începe apostolatul său prin generaţia lui Christu.

El învaţă că acesta e fiul lui David, fiul lui Abram.

Acesta e argumentul oratorului, metoda învăţătorului, e talentul d'a atrage atenţiunea lor.

Sf. Ioan, care predică la Greci, se serveşte de altu metodu, dictatu de natură şi de dispoziţiunea auditorului său;

www.dacoromanica.ro

O metodă inspirata de geniul său creatoru, poeticu şi adâncu filosoficu.

El avea să vorbească în mijlocul unui poporu muncitu de o sumă de doctrini contrarie, desbinatu între Platon, Aristotel şi sceptici, — şi inclinând mai multu spre cel d'întâiu, care numără cel mai mare număr de adepţi.

Prin urmare Sf. Ioan, fără să vorbească nici de David, nici de Abram, începe dela *Raţiune,* pe care o ignoranţă ori unu gându ascunsu au tradus-o prin cuvêntul Verbum (rima .

Eata cum începe el:

«La începutu a fost raţiunea şi raţiunea era la Dumnezeu şi Dumnezeu era raţiunea.»

Eată principiul apostolului filosofu, care predică în mijlocul unui poporu cugetătoru or scepticu, unui poporu care nu vrea să auda alta decât raţiune.

Sf. Ioan se anunţă ca unu omu care are să predice religiunea *raţiunei* sau *logos,* singura religiune vrednică de omul logicu;

Singura care trebue să fie eterna şi care poate să cârmuiasca şi sa mântuească omenirea. Cine n'o cunoaşte în adeveratul său înţelesu, trăeşte în întunericu.

«Caci numai aceasta religiune luminează pe totu omul ce intră în lume.»

Cel ce nu vrea s'o cunoasca, tagăduesţe Adeverul; acesta e omul minciunei, fatalu pentru societate şi pentru el însuşi.

www.dacoromanica.ro

„Şi naşterea lui Christu se întâmplă astfel: Mama sa, Maria, fiind logodită cu Iosif, simţi că, înainte de a fi împreună, se formase prin Sf. Spiritu unu fructu în sînul său.
(Sf. Mateiu, cap. I, ver. 18.)

Messia sau Logos, prin însăşi natura sa, trebuia să fie fructul Sfântului Spiritu, care, preste totu în cele patru Evangelii, în Epistolele Apostolilor, în cărţile Părinţilor Bisericei, este adevěratu şi calificatu Spiritul Adevěrului;

Principiu unicu al oricărei ştiinţe, căci fără adevěru nu poate fi ştiinţă.

Raţiunea este deci Spiritul Adevěrului.

Dar unde s'a conceputu Logos prin Spiritul Adevěrului? — In sînul unei fecioare.

Nu căutaţi dar raţiunea în cetăţile ce se aseamănă cu Sodoma şi Gomora;

Nici la oamenii cari, prin viaţa şi faptele lor, nu vě dau exemple de inimă curată şi de sfinţenie;

Raţiunea se poate desvolta numai în mijlocul popoarelor libere şi curate şi numai acolo se poate propaga;

Raţiunea divină nu se poate forma decât în oamenii virgini cu inima şi cu adevěru în Spiritu;

Parabola nu pare tocmai adevěrată, pentru că, vorbindu de raţiune, i se dă ca reşedinţă creerul.

Dar raţiunea divină, ce are să mântue lumea, nu se poate concepe decât într'o inimă fecioară, — acolo se găseşte ea şi de acolo se răspândeşte curată şi caritabilă.

Raţiunea aceasta divina, sau Dumnezeu însuşi, se manifestă omenirei din neamu în neamu, după cum se poate desvolta şi în individu dintr'o epocă într'alta.

www.dacoromanica.ro

Raţiunea aceasta, crescêndu la toate popoarele din secolu în secolu, ca să îndeplinească mântuirea omului, trebuia, după legile eterne ale Provedinţei, să se întrunească într'o raţiune colectivă ;

Apoi să se personifice, să se incarneze, să se îmbrace cu materia, ca să innobileze şi să armonizeze materia omenească ; pentru a se servi de ea ca de unu instrumentu ;

Căci numai prin materie se lucrează materia.

Raţiunea, ca să ajungă Messia sau mijlocitoru între Societatea veche dezordonată şi societatea ideală şi armonică, a trebuitu să se facă omu ;

Pentru că trebuia să se adreseze oamenilor ;

A trebuitu să treacă prin toate vêrstele omului, prin toate vicisitudinile vieţei, a trebuitu să simţă în carnea sa patimile omului, afecţiunile sale, pornirile sale, trebuinţele sale fizice, intelectuale şi morale ;

Să sufere şi să moară chiar pentru Adevĕru, pentru mântuirea omului, care este libertatea integrală ;

Cu toate astea raţiunea nesocotită (necunoscută) putea, să sufere şi chiar putea să moară ;

Dar Raţiunea, prin firea sa, nu putea să rĕmână înăbuşită într'unu morméntu, păzită de paznicii unui proconsulu plătitu cu aurul celor ipocriţi ;

Ea isbucneşte ca unu vulcanu a cărui detunare dătătoare de vieaţă rĕsună până şi în sînul mormintelor şi deşteaptă morţii ;

Ea sfarîmă orice închisoare şi doboară totul, apoi se înalţă sclipindu de glorie în cerurile de unde a venitu ;

Şi după ce a lăsatu pe pământu doctrina sa, ger-

www.dacoromanica.ro

menii evangelici, se aşează cu *trupul*, cu materia armonizată, la dreapta Tatălui Cerescu;

Şi scoboară asupra apostolilor spiritul Adevĕrului, ca să muncească şi să prepare secolele;

Şi când totul va fi preparatu, când popoarele vor fi luminate şi trezite de acest spiritu dela care emană orice Adevĕru de spirtul bunei ştiri (Evangelia); atuncia, raţiunea aceasta, Dumnezeul acesta se va scobori pe pământ, de aceste geniuri cu mulţi ochi pătrunzători. (de aceşti heruvimi, ce răsbună popoarele cari au suferitu, de aceşti îngeri cari au statu de pază în jurul libertăţei [1]).

Acest Dumnezeu va judeca viii şi morţii şi va da fiecăruia după faptele sale;

Eată învierea morţilor, iată sfârşitul lumei Cezarului, iată cea din urmă şi singura adeverată din toate revoluţiunile;

Eată vieaţa de pace, de iubire şi fericire unde omul, faţă în faţă cu adeverul, va eşi din religiunea lui «Cred», caci va fi ajunsu la religiunea lui «Ştiu», la ştiinţă.

Am crezut şi credem şi acum în venirea stăpânirei lui Dumnezeu;

Timpul acesta se apropie şi popoarele vor zice: ştim acum ca Domnul domneşte, caci dreptatea divină s'a scoborît pe pământu.

---

1) Se poate dezarma gardele naţionale ce nu cunoscu adevărul, dar şi înţele nu pot fi dezarmate de fulgerile justiţiei divine

www.dacoromanica.ro

Ea va naște un fiu și tu îi vei pune numele Isus, căci el va mântui pe poporu de greșalele lui.
(Sf. Matei Cap. I, v. 21)

Messia, care ne-a lăsatu această credință progresivă și salutară, a primitu numele de Isus, care însemnează *egalizatoru, salvatoru.*

Prin urmare, numai lui i se putea da supranumele de Christu, care însemnează unsul Domnului.

Adică modelul suveranu, puterea și rațiunea colectivă, umanitatea personificată cu toate perfecțiunile sale, omul apocalipticu, fiul lui Dumnezeu, frate cu proletarul, poporul suveranu.

Intre unu poporu despotu și unu poporu suveranu este o mare deosebire, după cum e mare deosebire între unu poporu neinstruitu, capriţiosu, și unu poporu evangelizatu.

Eată punctul de plecare pe calea evangelică;

Eată cheile creștinismului: *Logos și Spiritul Adeverului*, chei ascunse de mâinile geloase ale acestor, așa numiți, viçari ai lui Christu, cari de 16 secole dau mâna Cezarilor lumei vechi ca să închidă poporului porțile Paradisului terestru;

Cheile acestea au fost ascunse sub vĕlul a două cuvinte: Verbu și Sf. Spiritu;

Unul care variază și întunecă înțelesul, și altul care îmbunează pe Dumnezeu ca să înșele pe oameni.

Logos sau Rațiunea, singuru el poate să deschidă și să înțeleagă evangeliile;

Cartea aceasta pe care Sf. Ioan, în Apocalipsul său, o vĕzu sigilată cu șeapte peceți și care nu se putu deschide decât de mielul ce se dedese spre sacrificiu;

www.dacoromanica.ro

Numai el, logos, *raţiune*, deschise această carte şi numai prin el o putem şi noi deschide *şi înţelege*;

Vinu din ţinuturi depărtate, din această Românie, socotită ca barbară;

Din acest pământu sacru, unde străinul îşi găseşte ospitalitate, unde Francezul găseşte iubire, unu căminu şi cu ce se hrăni ca unu frate;

Din acest pamêntu, unde pentru întâiaşi dată poporul, se ridică pentru ca să-şi reclame şi să-şi cucerească Dreptatea şi Frăţia în numele lui Christu;

Unde libertatea, întocmai ca o virgină evangelică, îmbrăcată în albu şi cu candela de auru în mână, la apropierea barbarilor se trase înapoi, ca să nu-şi întine candoarea picioarelor în sângele celor aleşi ai săi;

De acolo vinu eu, proscrisu şi refugiatu în mijlocul Franciei;

Plinu de convingere şi de iubire pentru adevĕru, îndrăsnescu să ridicu vĕlul acestor două cuvinte cabalistice ale latinităţei barbare şi feudale *şi* sa arĕtu aceste chei de auru;

Numai prin ele se poate deschide Evangeliile şi se poate găsi tezaurele ascunse adevĕraţilor lor moştenitori;

Cu aceste două cuvinte: *Raţiune şi Spiritu* de Adevĕru totul se luminează.

Autorii Noului Testamentu, aceşti notari Dumnezeeşti, se arată în toată splendoarea lor ca adevĕraţi evangelişti, care ne anunţă bŋna ştire a cuprinsului şi a totu ce am moştenitu.

In faţa acestor două nume, Rĕsăritul şi Apusul îşi dau mâna; popoarele, fără să fie desbinate, descopĕru ca nişte fraţi totu ce caută în minutul acesta;

www.dacoromanica.ro

Prin aceste două chei, staulul universalu se deschide oiţelor şi se închide tutulor lupilor;

Aci se poate găsi Libertatea, Egalitatea, Fraternitatea, Solidaritatea, cu unu cuvêntu Pacea şi Fericirea;

Căci aci păstorul va fi Christu, proletarul colectivu

Papişmul a desbinatu lumea în catolici, schismatici şi eretici:

Chreştinismul o întruneşte.

Totu ce desbină vine din iadu; e sufletul discordiei.

Totu ce uneşte vine dela ceru; el e sufletul caritătei.

Papismul nu este chreştinismul; este unu sistemu ce n'are nimicu de comunu cu Christu;

Unu sistemu găsitu ca să desbine popoarele, să le slăbească, să le aducă în stare de robire.

Papismul este sinonim cu despotismul, unu antichristianismu.

www.dacoromanica.ro

CAPITOLU II

Adoraţiunea Magilor.

(Sf. Matei Cap. I)

Magii erau neşte învăţaţi sau neşte preoţi ai religiunei lui Zoroastru. Ei se închinau la lumină şi o personificau în soare şi în stele.

In Sf. Luca, se vede că păstorii adoară, întocmai ca şi Magii, naşterea lui Logos sau a Messiei;

Àdoratorii luminei vinu dela Rĕsăritu, din ţări depărtate, ca să recunoască raţiunea ca rege şi să se prostearnă la pământ în faţa ei;

Oamenii necorupţi, oamenii primitivi, păstorii, sînt şi ei cei d'ântâi care se unescu cu ângerii ca să înalţe cântări de laudă raţiunei născute.

Ca să recunoaştem raţiunea divină ne trebue ori o minte luminată, ori o fire simplă şi primitivă.

www.dacoromanica.ro

Oamenii interesaţi în stăpânirea rĕului, oamenii îmbibaţi cu prejudiţii vechi, totdeauna se turbură la arătarea adevĕrului, a raţiunei.

Eată ce se întâmpla la naşterea lui Logos (raţiunei), Mântuitorului nostru: oamenii care adoară lumina proclamă raţiunea ca singura putere care trebue să cârmuească lumea, ca singurul rege cu adevĕratu;

Oamenii simpli, cei cari formează poporul, se închină şi ei raţiunei ce se arăta;

Regele trecutului, Herod şi complicii săi, scribii şi ipocriţii, se turbură şi conspiră contra puterii dreptăţei divine, care va răsturna pe a lor.

Ei aleargă mai întâiu la viclenie, apoi la forţă ca să înăbuşe raţiunea chiar în leagănul ei.

In timpul nostru, rĕul a progresatu mai mult. Herozii din zilele noastre au luatu măsuri să înăbuşe raţiunea chiar înainte de a se naşte.

Ei înfiinţează censura, facu legi contra libertăţei de-a cugeta, vor să ucidă pruncul în chiar sînul mamei sale;

Ei recurg mai întâiu totu la viclenie înfiinţând censura, acest calău al raţiunei, ca unu mijlocu de-a împiedica licenţa; ca unu omagiu ce vor să aducă moralei publice.

Dar, cu toate obstacolele, raţiunea îşi face locu, adevĕrurile începu să lumineze masele: Herozii recurgu la forţă.

Cel din timpul Mântuitorului, măcelăreşte pe copii; ţipătul sângelui se înalţă din totu Betleemul.

Se aude glasul Rachelei plângându-şi copiii; căci nu se mai găsesc în Isdrael oameni din casa lui, nu mai

www.dacoromanica.ro

există acea generaţiune predestinată să formeze unu poporu modelu.

In timpul nostru, când lumina începe să se arate, când adevĕrurile se învederează, regii nu atacă pe sateliţii lor, pe creaturile lor, pe cei mai vechi şi pe scribi, pe cei cari au ımbătrânitu în regimul nedreptăţei şi al minciunei,

Ci atacă pe oamenii cei noi; ei lovescu în tinerime

Herod vine să extermineze pe toţi copiii din Betleem.

Herozii din zilele noastre facu şi mai multu: îşi dau toate silinţele să le ucidă sufletele.

Ei lipsesc pe tinerime de lumină sau le otrăvescu educaţia, dându-le învăţători iezuiţi.

La Nord sufletul e mortu.

In centrul Europei, în mijlocul Franciei, sufletul e înjositu şi lâncezeşte otrăvitu de scribii şi de Fariseii timpului: eată măcelul cel mai îngrozitoru.

„Ridicându-e dar, Iosif, lua cop lul şi pe mama-sa, în timpul nopţii, şi se retrase în Egiptu".

„Şi statu aci până la moartea lui Herod".

(Sf. Matei, Cap. II, V. 14 şi 15).

Omul care întrecu secolul său, omul înţeleptu şi cu minte, ce face el când se vede singuru, în faţa oamenilor fără credinţă, fără dreptate în sufletul lor şi fără conştiinţă? Ce face el când se găseşte în faţa tâlharilor atât de numeroşi şi puternici?

Să 'şi-pună forţa, vieaţa neputincioasă şi p'aceea a celora asemenea cu dînsul şi să lipsească epoca sa de cunoştinţele şi sfaturile lor?

www.dacoromanica.ro

Nu, înainte de-a fi sositu timpul.

El se retrage şi caută unu azilu ca sa mediteze, să aştepte momentul prielnic ca să 'şi-răspândească doctrina, luminile, adevĕrul.

Astfel se petrecură lucrurile la naşterea Mântuitorului.

Căci era fiinţa, Dumnezeu şi omu şi ţinea în tot momentul sa reprezinte omenirea în drepturile şi îndatoririle sale.

Şi faţă de unu Herod viclean, nelegiuitu, cu putere şi sângeros, îngerul Domnului sfătui pe Iosef să caute unu locu de scăpare; pe Magi îi anunţă să-l cheme la dînşii.

Şi ordona lui Iosif sa se retragă cu copilulu în Egiptu.

Egiptul era ţara, unde Ptolomeii protejau ştiinţele, unde êşi dau întâlnire înveţaţii din toate ţarile.

Acolo gasea mintea unu refugiu; acolo putea să se desvolte, să se întărească şi sa ajungă mare;

Acolo se putea întoarce ea şi se putea rĕspândi în toată Iudeea şi de acolo se putea rĕspândi pe toată faţa pământului;

Şi ca să poată să mântuească lumea, el plecă dela cea mai despreţuita din toate cetăţile;

Şi începu cu Nazaretul.

Incepe-va ea cu Franţa, cu acest Egiptu al civilizaţiei moderne, ori cu unu altu poporu şi mai obscuru?

Românie! Te vad ca pe unu Nazaret.

Tu eşti încă fecioară, umilă, tu ai Herozii tăi, proconsulii tăi. Mâna Cezarului dela Nord apasa asupra ta. Christu e persecutat în copiii tăi.

www.dacoromanica.ro

CAPITOLU III

Voinţa lui Dumnezeu.

Lumea e împărţită în felurite păreri şi în diverse partide, ostile unele altora şi cu toate acestea toţi sînt de acordu în a susţine că fiecare voeşte, că doreşte binele.

Fiecare se crede în dreptu a face pe ceilalţi să creadă că părerile sale, că sistemul său, sunt cele mai bune.

Dar oamenii se înşală adeseaori: sau că sunt înşelaţi, sau că vor să înşele ei pe alţii. D'asupra lor Dumnezeu nu se înşeală nici-odată şi nici nu înşeală pe nimeni.

Voinţa sa, vocea sa, când vrea el să le manifesteze în modu solemnu, se fac voinţa, Vocea Poporului.

Ceea ce vrea Poporul, societatea actuală, este ceea ce a voitu Christu ca individu; este ceea ce au voitu din când în când aleşii săi de către minoritate;

Voinţa lor şi vocea lor au ajunsu astăzi voinţa, vocea majorităţei.

Evenimentul Mântuitorului lumei se apropie; jude-

www.dacoromanica.ro

cata cea din urmă, care este ultimatul tutulor revoluţiunilor, se pregăteşte; morţii înviază, popoarele cari erau prada Rĕului, Infernului, Morţei, aceste popoare cari nu mai trăiau, ridică fruntea şi deschidu ochii la lumina zilei.

Am zis că toată lumea se preface, că doreşte binele; dar binele nu este un bine dacă nu este aşa cum îl voeşte Dumnezeu, aşa cum êl voeşte Raţiunea supremă. Ceea ce vrea Dumnezeu, Christu, graiul său, sau mai bine zis Raţiunea supremă, a arătat'o oamenilor de pe pământ.

Cum? Prin Rugăciune.

Ce este Rugăciunea altceva decât o voinţă, o hotărîre, o dorinţă înflăcărată, o rugare aprinsă a omului faţă de Dumnezeu? Ei bine! ce ne-a spus Mântuitorul lumei, cum ne-a învĕţat el, să voim şi să dorim, când ne găsim cu cugetul în faţa lui Dumnezeu?

El ne-a învăţat o rugăciune.

S'o examinăm.

www.dacoromanica.ro

Rugăciunea Domnului.

«Tatăl nostru carele eşti în ceruri, sfinţească-se numele tău!»

Dacă rugăciunea zice: Tatăl *nostru*, iar nu Tatăl *meu*, este învederat că ea lasă să se înţeleagă că suntem în acelaşi timpu liberi şi egali, pentru că avem acelaşi tată, pentru că suntem fraţi.

Eată Libertatea, Fraternitatea, Egalitatea, voite, prescrise de Dumnezeu însuşi.

Când zicem: «Tatăl nostru carele eşti în *ceruri*», nu sîntem noi împreună mai mult decât nişte regi, pentru că Tatăl nostru este în ceruri, pentru că el e mai presus decât toţi regii şi marii pămîntului?

Sîntem fiii lui Dumnezeu! Eată suveranitatea poporului, atâta cât omenirea poate fi suverană pe pământ,

www.dacoromanica.ro

pe această moştenire ce ne-a lăsatu Tatăl nostru carele este în Ceruri!

Aşa dar, noi sîntem liberi, egali, fraţi, copii ai lui Dumnezeu. Moştenitori ai pămîntului? ori Christu a minţitu?

Dar în Europa creştină sunt două tabere: unii cari credu în Christu, alţii cari nu credu şi vor să înşele lumea sub masca celor credincioşi.

De aceea Christu, în rugăciunea ce ne-a lăsatu, a voitu ca Numele Domnului să fie sfinţitu;

De aceea ne rugăm, când ne găsim în faţa Domnului noi singuri, sau publicu, în bisericile noastre, şi zicem: Sfinţească-se sau fie sfinţitu numele tau!

Adică, pontificii, papii, vicarii lui Christu, preoţii cari ţin locul apostolilor, totu omul ce se crede creştinu să nu profaneze numele Domnului;

Sa nu propage altă învăţatură decât p'aceea a lui Christu, să nu facă nimicu în contra principiilor Evangelice.

Să nu îndrăsnească a înşela lumea în numele lui Christu şi sa se facă organul lui antichrist şi al satelitilor săi;

Să nu înveţe pe popoare a se supune de bună voie robiei, nici sa binecuvinteze legile dictate de dreptul vicleniei, care e mai rău decât dreptul celui mai tare.

Sunt două tabere, am zis noi; unii cari sfinţesc numele Domnului, alţii cari êl profanează, folosindu-se de el ca să înşele lumea.

De aceea strigă cu toată inima popoarele: «Sfinţitu să fie numele tău, Doamne!» şi ceru realizarea ce li s'a făcutu în numele Adevĕrului.

www.dacoromanica.ro

De ce strigă popoarele şi nu dobândesc încă ceea-ce ceru? Pentru că cei ce profanează numele Domnului sunt tari prin viclenie şi averile lor, pentru că puterea se găseşte în mâinele lor.

Pentru aceea cuvêntul Domnului urmează:

II.

«*Vină împărăţia ta!. Facă-se voea ta, precum în cer aşa şi pe pământu.*»

Acolo unde domneşte Minciuna şi Impostura, înşelătorii şi impostorii sunt onoraţi şi ajungu la putere; ear popoarele, fiii lui Dumnezeu, fraţii lui Christu, sunt în suferinţă.

De aci rezultă că Raţiunea, cuvîntul Domnului, ne-a învăţat să dorim evenimentul domniei lui Dumnezeu, a Adevĕrului, a Dreptăţii divine, a acestei domnii în care fie-căruia i se va da după faptele sale.

Deci, este învederatu că Christu, dorindu venirea împărăţiei lui Dumnezeu pe pământu, a predestinatu şi a decretatu în acelaşi timpu căderea acestei domnii de dezordine; de dezarmonie, pe care regii şi complicii lor au îndrăsneala s'o numească *Ordine şi Legalitate,* în faţa lui Christu, răstignitu şi a popoarelor deşteptate;

Sunteţi voi, o regilor, şi voi, popoare ale pământului, sînteţi voi creştini?

Inţeles'aţi voi că, atunci când rostiţi rugăciunea duminicală, doriţi voi înşi-vă căderea domnirei voastre?

Noi ştim foarte bine că printre voi se găsesc campionii împărăţiei lui Satan cari, la trebuinţă, ar avea oribila sinceritate de a ne răspunde prin aceste cuvinte:

www.dacoromanica.ro

«Lăsaţi-ne în pace cu Christul şi Evangeliile voastre ; cu dorinţele voastre şi cu rugăciunea Domnului, lăsaţi-ne în pace cu utopiile voastre.

«Christu a conspiratu contra împărăţiei noastre, el şi-a suferitu pedeapsa.

«Apostolii au conspiratu, şi-au suferitu şi ei pedeapsa ;

«Martirii au conspirat şi au avutu şi ei aceeaşi soartă.

«Papii, patriarhii, preuţii, au consimţitu mai târziu să se lepede de învăţăturile acestor nebuni şi să se facă organele noastre, complicii noştri, şi au fostu onoraţi pentru aceasta ; noi am împărţitu cu ei puterea noastră.

«Acum aveţi de gând să vă întoarceţi dela aceste utopii pe care le numiţi martiri, la ideile primilor creştini şi să căutaţi o altă domnle decât aceasta, veţi fi pedepsiţi ca şi ei.

«Avem turnurile noastre, lanţurile, spânzurătorile, ghilotinele noastre, cari funcţionează mai bine şi mai iute decât supliciul crucei.

«Avem cazacii noştri, şcoala noastră, iscusinţele noastre, ca să vă putem paraliza, avem pretutindeni îngerii noştri, chiar în sînul Franciei, chiar şi printre indivizii aleşii voştri, ca să dejucăm speranţele tutulor celor ce au prostia să creadă în Christosul vostru.

«Sîntem tari, vă vom sdrobi cu puterea noastră. Sîntem avuţi, vă vom corupe prin aurul nostru. Apoi vă vom amăgi, pentru că am avutu iscusinţa şi curajul de a ne bate jocu chiar de Dumnezeul vostru.

«Ne-au numitu adoratorii lui şi 'lu despreţuim până în lăuntrul altarului; êl batem pe spatele vostru, şi cădem în genuchi în naintea lui, zicêndu-i : «Ghiceşte, Christu, cine te-a lovitu?»

www.dacoromanica.ro

Sunt printre voi, ştiu bine, alţi indivizi mărginiţi de tot sau mai bine, destul de ipocriţi, cari ne vor răspunde:

«Noi suntem creştini, adorăm pe Christu şi evangeliile lui, şi dorim domnia lui, dar nu aici jos, căci este irealizabilă; Domnia lui e numai sus, după moarte»!

Nu! Stăpânirea sa e tot Universul; dar, ca nişte apostaţi ce sunteţi, voi nesocotiţi şi călcaţi în picioare legile sale.

Ucideţi pe servii ce vin să muncească şi să cultive via evangelică; asasinaţi pe fiu ca să 'i-moşteniţi domeniile.

Şi apoi, Christu n'a zis el: şi voi, când vă rugaţi, nu ziceţi: «Fă-ne, Doamne, să ne înălţăm până la stăpânirea ta.» Voi ziceţi: «*Vină împărăţia ta*».

Este o mare deosebire între cuvêntul său şi al vostru.

Dar ipocrizia voastră a materializatu pe sfântul Spiritu şi a spiritualizatu pe Fiul Omului, ca să 'i-parodieze doctrina şi s'o abată dela scopul său, spre folosul vostru.

Insă n'aţi reuşitu decât să 'i-întârziaţi rezultatele. Dar această întârziere, printr'una din aceste legi divine şi eterne, a folositu numai umanităţei.

Căci popoarele prin aceasta au făcutu experienţa pe care se bazează spiritul Adevĕrului, sfântul spiritu.

Aduceţi-vă aminte că spiritul acesta nu s'a aşezatu asupra fiului Domnului în copilăria sa, ci la o vîrstă înaintată, după ce a străbătut toate furtunile tinereţei, după ce a trecut sfânta apă şi-a purificatu pe omul cel vechiu, după ce în fine a primit botezul experienţei.

Popoarele, fraţii lui Christu, au primitu în decursul

www.dacoromanica.ro

secolelor, adevăratul botez al suferinţelor, al durerilor şi al sângelui; popoarele au avut şi ele martirii lor.

Spiritul Adevărului s'a aşezat peste capetele lor în limbi de foc; şi azi chiar, fraţii lui Christu sunt în stare să ţină frunte fariseilor, impostorilor şi tiranilor, şi sa scoată din templu, din societatea lui Christu, pe toţi traficanţii şi pe toţi explotatorii omului.

A doua propoziţie a aceluiaşi verset: «Facă-se voea ta, precum în ceru aşa şi pe pământu», este unu complementu şi în acelaşi timpu o explicaţie a celei d'întâiu.

Este unu cuvîntu bine-cuvîntatu care desminte pe faţa pe toţi ipocriţii, care se straduescu a ne face să credem că împărăţia Domnului este mărginita numai dincolo, după moarte.

Un rege îşi-îndeplineşte voinţa acolo unde domneşte: Dacă Christu ar fi doritu ca voinţa Domnului să se facă pe pământ, ca şi în ceru, este învederatu că a doritu ca împărăţia lui să vină pe pământ, pentru ca să cadă domnia Cesarului nelegiutu.

Este învederatu asemenea că orice creştinu doreşte să sosească pe pământu împărăţia Domnului, ca pregătire pentru o vieaţă mai bună.

Ştim cu toţii şi Christu a ştiut mai bine decât toţi că voinţa lui Dumnezeu se face în ceru.

Că acolo nu este egoismu, nici dreptul celui mai tare, nici dreptul vicleniei, nici al minciunilor şi nici sclavie.

Că acolo nu sunt nici desbinări de secte sau de rase, nici discordie, nici ură şi, în sfârşit, nu sunt nici lacrimi, nici sânge.

www.dacoromanica.ro

Tocmai de aceea ne-a învăţatu el să dorimu ca voinţa lui să se facă pe pământu ca şi în ceru.

Adică, să dorim ca fiecare din noi să facă abnegaţie totală de sine însuşi, ca fiecare din noi să lucreze numai după regulele caritătii reciproce, după dreptatea inimii şi a adevărului, cu unu cuvêntu, ale solidarităţei, respectându drepturile celui capabilu, celui muncitoru şi ale celui slabu.

Eată libertatea, egalitatea, fraternitatea din care derivă bucuria, pacea şi fericirea.

www.dacoromanica.ro

III

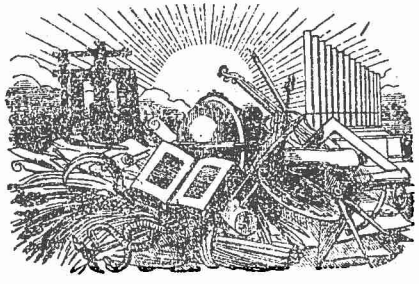

Pânea noastră cea din toate zilele, dăne-o nouă astăzi.

După ce a dorit viitorul evangelic, Fiul Omului 'şi-aruncă ochii asupra presentului, asupra societăţii actuale, şi vede popoarele, pe fraţii săi, cerşindu-şi pânea.

El le cere dar pânea dela Tatăl cel Ceresc.

Christu şi fraţii săi, popoarele, cerându-şi pânea, ei cer mijloacele de a-şi ţine vieaţa conform predestinaţiunei omului, adică de a 'şi-trăi vieaţa omului fisic, intelectual şi moral.

Pânea, în apocalips, în realitate, în orice stare şi îndeletnicire a Societăţii, este vieaţa !

Este mijlocul de a trăi onestu şi evangelicu !

Este transformarea acestui chaosu despoticu în care ne svârcolim, într'o societate adevĕrată, în care căpeteniile statului trebue, imitând pe Christu, să fie gata a spĕla picioarele poporului, a le inspira dragostea lor,

www.dacoromanica.ro

smerenia lor, a prepara fiecăruia mijloacele de traiu ca omu fisicu, intelectualu şi moralu.

Pânea, sunt Artele, Ştiinţele şi Morala; ea este. pentru generaţiunile viitoare, educaţiunea integrală; pentru popoarele de astăzi, dreptul de a trăi prin muncă.

Dar unii se împotrivesc la această organizaţiune evangelică, nu vor să recunoască oricărui individu dreptul de a-şi câştiga pânea şi de a o câştiga *ca omu*.

Nu vor să se recunoască fiecăruia din societate întreita educaţiune fisică, intelectuală şi morală, singura care poate să 'i-procure pânea.

La fel cu spiritul cel rău ei acuză, calumniază pe apostolii acestei doctrine, ca distrugători ai religiunei, ai familiei şi ai proprietăţii.

Dar religiunea fost-a ea vreodata practicata sau recunoscută de aceşti volteriani, ce se ridică azi ca apărători ai ei?

Are ea trebuinţă să fie apărată prin sofismele sau prin baionetele lor?

Ea se află în triumful ei, căci popoarele 'şi-au deschisu ochii la adevĕru.

Această rasă de vipere, aceşti oameni ai trecutului, êşi apără numai idolii lor, privilegiile lor, superstiţiunea şi dreptul de-a exploata fără să fie controlaţi: demonii Nedreptăţii, Adulterului, Luxului, Omucidului.

Dar familia, fie ea Evangelică, fie liberă ori Alcoranică, unde este ea în acest pandemoniu murdar numit societate?

In adulteru?

In averile rău asigurate, cari facu din copii nişte pă-

www.dacoromanica.ro

ricizi de spiritu şi de inimă, dorindu moartea părinţilor loru?

In căsătoriile calculate, unite de demonul prejudecăţii, unde Dumnezeu nu se poate face complice ca să le binecuvinteze?

In mijlocul sclavilor Rusiei, unde tatăl e silitu să 'şi-blesteme până şi naşterea copiilor săi, unde Ţarul şi boerii sunt stăpâni absoluţi peste totu ce este viu, şi dispun de omu ca de o vită?

In recrutări, unde sorţul desparte pe tată de fii săi, ca să lupte contra fraţilor şi să 'şi-verse sângele, ca să perpetueze suferinţele semenilor săi?

In mizeria socială, ce vor s'o facă cât mai lungă, ca să sdrobească poporul, unde văduva şi proleţarul îşi-prostituesc fetele ca să le aducă pâne?

Şi apoi proprietatea, fost-a vreodată asigurată în trecutu, unde vedem numai nedreptate, tâlhărie, desfrâu şi falimente frauduloase?

Fost-a ea vreodată asigurată în contra cămătarilor?

Unde e, în starea de azi, siguranţa individului contra altui individu, a unui poporu contra altui poporu şi, prin urmare, unde e siguranţa proprietăţii publice şi private?

Siguranţa proprietăţii stă numai în solidaritate, fraternitate, egalitate, libertate, cu unu cuvînt în dreptatea evangelică, aceea care dă şi asigură fiecăruia după faptele sale, adică după munca şi capacităţile sale.

www.dacoromanica.ro

IV.

«*Iartă-ne nouă datoriile precum iertăm şi noi greşiţilor noştri datoriile lor.*

Ce faceţi voi, oameni ai cametei şi ai banului?

Ertaţi voi săracului datoriile pentru care v'a emanetat produsul muncei sale, proprietatea, casa, asilul familiei sale?

Nu căutaţi, mai bine voi, prin camătă, să 'i-sporiţi datoria ca să puneţi mâna pe casa, pe proprietatea sa?

Ei bine! luaţi seama; nu citiţi nici odată Rugăciunea Dominicală, căci atrageţi asupra capului vostru mânia şi răsbunarea cerească.

Căci voi cereţi lui Dumnezeu să va ierte cu aceeaşi măsură cu care iertaţi şi voi celor ce vă sunt datori.

Şi pentru că voi nu iertaţi, pentru că voi aveţi mijloacele şi dreptul să expropriaţi pe cei săraci şi chiar pe cei avuţi cari cad pe mânile noastre, voi ţipaţi contra celor ce, printr'o reformă socială, se străduesc să suprime abusurile voastre şi să asigure proprietatea tutulor,—chiar şi p'a voastră!

Voi 'i-calomniaţi ca pe neşte turburători şi destructori ai proprietăţii.

Înţelegem prea bine: cât de frumoasă şi comodă e proprietatea voastră; să câştigaţi şi să vă înavuţiţi fără să munciţi, numai exploatându şi luându avutul altuia.

Apăraţi-o! Dar Bunul Dumnezeu vă va da vouă şi în aceeaşi măsură cu care aţi datu şi voi altora.

Raţiunea divină va aplica aceeaşi dreptate tutulor

www.dacoromanica.ro

celor ce sunt complicii sau sprijinitorii voştri, tutulor celor cari stau gata să ierte ca şi voi, datoriile religioase, morale şi politice.

V.

«Şi nu ne duce pre noi în ispita ci mă ıtueşte-ne de totu reul. — Amin!»

«Şi nu ne duce pe noi în ispită».

Dupa ce am dor'tu pentru omu unu viitoru conformu cu predestinaţiunea sa, dupa ce am invocatu domnirea Domnului pe pământu;

Dupa ce am cerutu mijloacele de ex'sten a, demne de omu, şi dupa ce am pus condiţiunile unei justiţii perfecte;

Trebue să munceşti, trebue să te pui la lucru ca sa ajungi la scop şi să mergi pe calea progresului;

Eata dificultaţile: vom întâlni obstacule, vom întâmpina piedici şi poate sa ne înşelam şi noi pre noi înşine.

Ispitele vin din lăuntrul nostru, din afară şi dela noi înşine. Ca sa evităm ispitele, cerem perfecţiunea noastră şi a celorlalţi.

Scopul vieţii noastre este pacea şi fericirea şi ca să fii fericitu aici josu, şi dincolo susu, nu e de ajuns ca să fii, tu singuru, perfectu şi integru; trebue ca şi aproapele tau să fie ca tine.

Ca să scăpăm de o ispită care ne mâhneşte, care ne împedecă să urmăm drumul cel dreptu, care ne face să cădem şi adesea să ne degradăm, perzându-ne corpul şi sufletul, care nimiceşte bunurile noastre materiale

www.dacoromanica.ro

şi bunurile noastre morale, cerem pentru fiecare individu o educaţiune integrală, adică fisică, intelectuală şi morală.

Cerem, curăţirea drumului ce duce spre această Societate ideală şi perfectă, promisă de Mântuitorul nostru, la care aspiră toţi aleşii săi şi la care este chemată toată lumea.

Cerem, aşa dar, în primul rând, căderea despotismului, pentru ca să putem avea libertatea de-a lucra.

Cerem lui Dumnezeu nimicirea tutulor piedicilor materiale şi morale; cerem să abată dela noi toate ispitele din lăuntru şi din afară de noi;

Cerem întoarcerea pe calea dreaptă şi nimicirea tutulor celor răi, celor ambiţioşi, celor impostori, tutulor celor ce caută să ne înşele, să ne abată dela scopul nostru şi să facă din noi instrumente ale intenţiunii lor ambiţioase şi criminale;

Ale tutulor celor ce ne ispitesc prin momeala aurului sau prin iluziuni înşelătoare.

Ca să nu cădem în ispită, noi cerem lumina adevĕrului, cunoaşterea exactă a tutulor lucrurilor, cunoaşterea noastră înşine şi a celor'l-alţi.

Cerem în fine lui Dumnezeu integralitatea şi perfecţiunea generală.

«Şi mântueşte-ne de totu rĕul.»

Această propoziţiune explică destul de limpede pe cea d'întâiu în adevĕratul său înţeles. *Mântueşte-ne de totu rĕul*, adică de Egoismu, de Impostură, de Greşeală, de Sclavie, de Nedreptate, de Ipocrizie, de Invidie, de Discordie, de Ură şi de isvorul oricărui rĕu.

www.dacoromanica.ro

In fine, de aluatul lui Erod (care se poate traduce prin corupţia celor mari, dreptul celui mai tare, machiavelismul) şi de aluatul Fariseilor (dreptulu Vicleniei, iezuitismul.)

Rĕul este mizeria materială, mizeria intelectuală şi mizeria morală.

Dacă binele stă în doctrina lui Christu, a raţiunei sau a cuvîntului lui Dumnezeu, rĕul trebue cătatu în doctrina lui Antichristu, sau în cuvîntul Satanei.

Deci voimu să scăpăm de totu rĕul.

Fiecare secolu şi fiecare societate şi-a avutu profeţii săi, apostolii Adevĕrului.

Şi începând cu Era Creştină, fiecare secol şi-a avutu pe Apostolii săi creştini, pe Sateliţii lui Satan, pe Antichristu, a avutu pe Martirii săi, pe Neronii săi, pe Domiţianii săi.

Epoca noastră şi societatea actuală are şi ea Apostolii şi Martirii săi, Neronii şi Antichristul său.

Trebue să 'l-mai numim? Trebue să 'l-mai arătăm!

Popoarelor, ridicaţi-vă ochii, priviţi la Nord, acolo unde se găseşte locaşul întunericului gheţurilor, acolo unde domneşte Ignoranţa, Superstiţia, Impostura, Sclavagiul, toate zeităţile Iadului;

Acolo, unde omul este redusu la stare de brută;

Acolo despotismul absolutu, printr'o batjocură infernală, şi-a dat numele de *Christianismu.*

Regele Intunerécului, vrăşmaşul Luminei şi mântuirei omului, s'a incarnatu cu preferinţă într'un Cazac.

Apoi, servindu-se de oameni sălbatici, pregătiţi prin tiranie şi corupţiune la executarea voinţelor sale nele-

www.dacoromanica.ro

giuite, sdrobescu Polonia în ciuda lui Dumnezeu al Evangeliilor, în ciuda umanităţii revoltata de aceasta.

Sub masca coreligionarului şi a protectorului, el înşeala p'aceste populaţiuni generoase, fiicele Romei, risipite pe malurile Istrului;

Calcă în picioare Crucea şi Evangelia ca sa patrunda în pamîntul lor sacru.

Ocupa şi domina, prin abuzul de putere, aceste întarituri cari, în decursul atâtor secole, au fostu scutul Europei în contra Barbarilor:

Pune în lanţuri pe miniştrii Domnului, întemniţeaza pe orice omu dreptu cu inimă, înăbuşeşte orice spiritu de justiţie şi de fraternitate;

Apasă milioane de locuitori ca să hrănească şi sa şi servească armatele cari ameninţa în acelaşi timpu şi Orientul şi Occidentul.

In ceasul acesta, ataca drepturile şi libertaţile acestui poporu eroicu care, dela Carpaţi la Dunăre, înroşeşte cu sângele său valurile Tisei, acest poporu care se sacrifică ca unu martiru, ca să scape libertatea omeneasca.

El e sprijinul tutulor Erozilor epocei, ameninţă Europa sa 'i-aducă lanţuri şi să 'şi-plece capul sub jugul detestabil al vechei dezordine monarchice.

Apoi, are îndrăsneala satanică de-a numi sfîntu imperiul său. Şi de-a striga, în faţa adevărului divinu, că Dumnezeu este cu el!

Cine, de optsprezeee secole, a batjocoritu cu mai mare cruzime pe Mântuitorul lumei, decât el?

Cine a versatu mai multe blesteme ca acest despotu care se zice Creştin, care s'a făcut omu al lui Domiţian şi al lui Neron?

www.dacoromanica.ro

Este el adoratorul lui Christu, sau Antichristu însuşi?

Eată Rĕul, eată Antichristul din zilele noastre! — Doamne, Dumnezeul nostru, scapă-ne de cel Rĕu!

Amin!

Fiecare naţiune, fiecare limbă, fiecare epocă a avutu expresiunea unei convingeri tari, unei hotărîri neclintite.

Amin, sau, în ebraica, *Aşa să fie,* este esclamaţia, este ţipătul voinţei tari!

www.dacoromanica.ro

Este glasul lui Iehova, ce răsună în inima unui poporu întregu şi care se repetă de toate buzele!

Este Marsilieza universală a umanităţii sub steagul lui Dumnezeu!

Amin! Aşa să fie! e îndeplinirea voinţei sacre, este a *învinge sau a muri,* în numele Adevĕrului!

Pentru ca voinţa, doctrina lui Christu, să fie pusă în lucrare, să ajungă voinţa majorităţii şi prin urmare a realităţei;

Raţiunea divină, prin spiritul Adevĕrului, se scoboară ca o emanaţie asupra apostolilor săi, lucrează asupra umanităţii şi o luminează de optsprezece secole.

Munca a fost lungă şi periculoasă; obstacolele şi ispitele mari, felurite şi numeroase; lupta a fostu neîntreruptă....

Dar victimele au avutu altarele loru; sugrumătorii înşişi şi-au plecat genuchii înaintea unei abnegaţiuni şi unui devotamentu atâta de mare.

Puterea materiei nu mai putea să resiste puterii mereu crescânde a spiritului.

Adevĕrul, străbătênd secolele, îşi făcu drum din generaţie în generaţie, şi, din zi în zi, Minciuna perdu terenul înaintea luminei ce, încetul cu încetul, se apropia.

Soarele dreptăţei, Raţiunea divină, se înalţă la orizont; morţii înviază; cei care dormîau în letargia lor profundă, se deşteaptă.

Orbii vĕd, muţii vorbescu, paraliticii sunt în vigoare şi pâşescu pe calea Mântuitorului.

O luptă, pe viaţă şi pe moarte, se pregăteşte, asemenea cu aceea a Angerilor în contra demonilor:

www.dacoromanica.ro

E lupta Libertăţei contra despotismului, ordinea socială a lui Christu, în contra dezordinei infernale a trecutului.

Armonia serafică a Fraternităţei în contra disonanţei îngrozitoare a Dezordinei; e lupta Cerului în contra Infernului!

Elementele se sbatu între ele ca să scape de haosul demonilor, să se unească şi să formeze societatea cea adevĕrată, lumea pe care Christu a desemnat'o să fie împărăţia lui.

Popoarelor, voi care aţi primit botezul încercărilor, cari aţi trecut prin focu şi prin apă, cari aţi suferit martiriul ca să treceţi din întunerec la Lumină;

Voi popoare, fraţi ai lui Christu, voi Suveranii pămîntului, ridicaţi-vă în numele tatălui vostru ca să reintraţi în drepturile, în moştenirea voastră.

Toţi Erozii pămîntului şi-au dat mâna cu Fariseii şi se rânduesc sub steagul lui Anti-Christu.

Lupta este aprinsă, dar victoria este a voastră.

Liniştiţi şi tari, înălţaţi crucea; ea este emblema hotărîrii la moarte.

Crucea lui Christu este supliciul, e spânzurătoarea din epoca sa, e simbolul morţiloru, martiriloru;

Pentru aceea demonii însişi se înspăimântă în faţa semnului sacru al unei hotărîri atât de mari.

Victoria e a voastră! Tiranii şi Iadul vor fi învinşi.

Inălţaţi Crucea, popoarelor! Aduceţi-vă aminte că sunteţi tari şi generoase!

Inălţaţi Crucea şi stigmatizaţi pe orîce papă care

www.dacoromanica.ro

vrea să se întărească pe scaunul sfîntului Petru, printre rîurile de sânge ale fiilor lui Dumnezeu.

Stigmatizaţi pe acest vicaru a lui Christu, care uită învaţătura evangelica şi care nu vrea să ajungă în sfînta cetate piatra unghiulară a marelui edificiu social p'al carui plan 'l-a întocmitu Christu.

Arataţi cu degetul pe acest Faraon al Nordului, pe acest Anti-Christu şi pe toţi complicii sai ce tremura înaintea justiţiei divine şi caută sprijinu şi ajutoru la spiritul diavolului, la cel reu.

Luminaţi pe orice soldatu, fiu al poporului care — fară să se gândeasca că este unu fratricid—vine sa ia rându sub drapelul lui Satan, ca sa susţina pe calaii pamîntului, ca să verse sângele fraţilor săi.

Insemnaţi-i pe frunte pe toţi demonii incarnaţi ai Infernului ce se iveşte în sfaturile principilor ca în coliba săracului, în stradele cetăţii ca în templul Domnului, profanând cuvintele Ordine şi Legalitate.

Popoarelor, ridicaţi-vă ochii în susu şi vedeţi că semnele venirei Mântuitorului s'au învederat.

«Profanarea, Spaima desertului, s'au urcat pe altar [1]).»

Vedeţi! Societatea, chiar sanctuarul au ajuns mai îngrozitoru, mai de spaimă decât desertul!

Copiii societăţii celei mai libere şi mai luminate, copiii Franciei, dau năvala asupra fraţilor sfintei Cetăţi întocmai ca fiarele sălbatice: Eată grozăvia!

Strigătul sângelui se ridică dela scaunul S-tului Petru! Eată groaza desertului urcată pe sanctuar!

Eată criza societăţii decăzute, ceasul se apropie;

1) St. Matei, capitolul XXLV, 15.

www.dacoromanica.ro

Fiul omului. Raţiunea divină se ŝcoboară şi vine să domnească şi să judece viii şi morţii.

O popoare, voi oilor care aţi dat nelegiuitului Cesar şi laptele şi lâna, şi sângele şi carnea,... bucuraţi-vă şi fiţi gata!

Vocea Raţiunei vă aşează la dreapta sa. Vi se promite vieaţa eternă, vieaţa de iubire, de pace şi fericire.

Voi aţi plâns, dar mângâere veţi găsi!

Voi marii pământuluì, ţapi cari n'aveţi, nici lapte, nici lâna, voi ale căror coarne sunt emblema orgoliului, a forţei, a persecuţiunei, tremuraţi sau convertiţi-vă; ora voastră a sunat!

Raţiunea divină vă pune la stânga sa; sentinţa voastră s'a pronunţat de optsprezece secole şi vi s'a promisu eternul supliciu, supliciul remuşcariloru şi al blestemeloru, supliciul orgoliului, rezervatu numai demoniloru.

V'aţi bucuratu, veţi fi sdrobiţi!

Eată opera lui Christu!

Eată rugăciunea Domnului!

Publicată la 9 Iunie 1849 la aniversare Regeneraţiunei Române.

www.dacoromanica.ro

CAPITOLU IV

Viitorul.

Să urcămu îndărăt secolele, să asistămu la creaţia omului şi o să auzimu aceste cuvinte eşind din gura Domnului: «Creşteţi şi vă înmulţiţi, umpleţi pămîntul şi stăpâniţi'l, bucuraţi-vă de el».

In aceste cuvinte, vedem desvoltarea individului în parte, şi a umanităţii în general; vedem Viitorul lumei terestre, viitorul predestinatu omului desfăşurându-se înaintea eternităţei până la înplinirea veacuriloru ce va să fie.

Viitorul oricărei fiinţe, fie vegetalu, fi animalu, desfăşurarea facultăţilor lor, şi prin urmare viitorul omului, în desvoltarea facultăţiloru sale fisice, intelectuale şi morale.

In artă, în meserii, în ştiinţă, în religiune şi în politică, viitorul este omul după cum e totu omul şi prezentul şi trecutul.

Pentru fiinţele celel'alte, trecutu, presentul şi viitorul sunt aceleaşi; pentru omu, Viitorul este progresul căci

www.dacoromanica.ro

omulu este progresu, căci Dumnezeu este tatăl progresului şi omulu este imagina lui Dumnezeu:

Trecutul este omulu *cel vechiu*, Viitorul este omul *cel nou.*

Evenimentele ce se succedu formează viitorul după cum au formatu trecutul, şi evenimentele nu sunt altu ceva decât urmările câtorva principii.

Dacă aceste principii ne sunt cunoscute, zicem că evenimentele sunt nişte consecinţe fatale, strâns legate de cele d'întâi şi de la care ele decurg.

Dar când se întâmplă unu evenimentu, a căruia cauză ori principiu nu 'l cunoaştem, 'l-numimu hasardu sau întêmplare.

Dar să fim mai lămuriţi.

Viitorul unui copilu este să crească mare, să câştige cunoştinţe, să ajungă omu, să se înmulţească, s'ajungă bătrân şi să lase urmaşiloru bunurile sale materiale, intelectuale şi morale. Acesta e Viitorul ce ne va îngădui să 'l numimu providenţialu.

Daţi copilului o creştere bună, o instrucţiune în stare de a 'i-forma spiritul şi inima ca să poată să vină într'ajutorul corpului său: viitorul lui va fi mai bunu şi *vice-versa.* Acesta e Viitorul consecinţă.

Dar copilul, s'a născutu el într'o ţară sau într'alta, într'o religiune sau în altă religiune, are el pe cutare sau cutare de instructoru, cunoştinţe şi îmbrăţişează el cutare sau cutare carieră sau specialitate? Aceste cariere sau specialităţi, sunt ele potrivite cu facultăţile şi pornirile sale firesti? Viitorul său e totu o consecinţă; dar care se numeşte hasardu; noi vom numi-o *viitor condiţional.*

www.dacoromanica.ro

Eată dar trei feluri de viitoru: providenţial, consecinţa şi hasardu sau condiţional.

Dacă omulu ar fi infinit, dacă cunoştinţele sale n'ar fi mărginite, el n'ar avea nevoie de aceste trei denumiri; viitorul ar fi pentru el, unul.

Omulu caută cuvinte ca să dea nume lucruriloru după slăbiciunea şi după ignoranţa sa.

Să trecemu la societate.

Viitorul providenţialu al Societăţei este de a creşte ca şi individul, de a se perfecţiona, de a merge totdeauna spre bine şi spre frumos.

Dacă ea remâne staţionară, dacă dă îndărătu, este unu viitor-consecinţă sau unu viitoru condiţionalu.

Perfectibilitatea este viitorul providenţial al individului şi al Societăţii.

Dacă societatea are o religiune salutară şi progresivă, legi înţelepte şi liberale, resultatele sau consecinţele nu potu fi decât bune.

Ea va avea bune moravuri, buni cetăţeni şi progresul va fi mai repede.

Viitorul ei, va fi riguros bunu, căci el va fi consecinţa unor principii bune.

Dar dacă societatea se formează în clima cutare sau cutare, dacă are legislatori buni ori răi, dacă are în vecinătatea ei cutare sau cutare poporu limitrofu, viitorul său va fi aşa sau altfel, el va fi condiţionalu.

Apoi nişte anume consecinţe, sau ceeace unii numesc hasardu şi alţii Provedinţă, dau lui Israel unu: Moise, Spartei sau Atenei: unu Licurgu, unu Solonu,

www.dacoromanica.ro

Romei: unu Numa; legile loru trebue rigurosu să producă popoarele: ebreu, grecu şi romanu.

Apoi Saul, David, Solomon, Cyrus, Nabuchodonosor, August şi Titus pentru unii; pentru alţii Dariu, Xerxe, Filip, Alexandru şi Roma; pentru cei din urmă Cartaginea, Grecia, Galiile, Spania, Dacia şi Barbarii; acestea 's-accidente, episoade în vieaţa popoareloru şi a naţiuniloru.

Să schimbămu condiţiunea: daţi Ebreilor ca legislatoru unu Numa, poporul ebreu, cu aceeaşi oameni şi poate cu aceleaşi episoade, va fi unu altu poporu.

Strămutaţi leagănul Greciloru în Iudeea, p'al Romaniloru în Grecia, al Ebreiloru în Italia şi lăsaţi-le aceleaşi legislatori, veţi avea aproape aceiaşi oameni dar cu altă istorie.

Strămutaţi republica Francesă în Rusia. — Este numai o ipoteză; nu te speria, Ţarule. — Sau încoronaţi pe Ţar ca împărat, ca unu altu împăratu, ca unu altu Napoleon al Franciei, veţi avea unu altu viitor pentru Rusia şi pentru Francia, şi în acelaşi timpu Republica va fi cu totul alta în Rusia şi absolutismul cu totul altul în Francia. S'ar putea prevedea în cât-va viitorul unei ţări şi al alteia.

Viitorul providenţial care, după consecinţele noastre, stă în legile eterne ale naturei, este aproape cunoscut fiecărui omu. Totu omulu de exemplu cunoaşte viitorul providenţial al unui firu de iarbă, al unui arbore, al unui animalu, al unui omu, al unei societăţi.

Viitorul-Consecinţă nu poate fi cunoscutu decât de

www.dacoromanica.ro

cel ce calculează ; dacă nu este aflatu, el se va afla, este termenul *X* al algebristului.

Cât despre viitorul hasardu, te opreşti în locu : el este condiţional, depinde de împrejurări, de evenimente, de care nu ne putem da socoteala.

Omul care a cunoscutu în vieaţa sa câteva primăveri şi câteva toamne, cunoaşte şi viitorul unei seminţe ce a pus în pământu ; că trebue să se desvolte, adică să dea, să crească, să se maturească, şi să producă.

Secetele extra-ordinare, uraganale stricătoare, locustele, vermii şi pasërile sunt pentru sămânţă numai nişte accidente pe cari omul nu le poate prevedea ; pentru inteligenţa sa, sînt numai un hasardu.

Dar dacă toate aceste accidente sînt şi nişte consecinţe, dacă şi-au cauzele în alte principii, dacă sunt prescrise în legile eterne, dacă au al loru *pentru ce* ὀυ ἕνεκα ele numai sînt un hasardu pentru cel care a pusu şi cunoaşte aceste legi.

Prin urmare, dacă cunoşti unu poporu oarecare, dacă cercetezi moravurile şi legile lui, credinţele lui religioase şi politice, forţa lui materială, intelectuală şi morală ; dacă observi relaţiunile lui interne şi externe, calitatea şi cantitatea vecinilor lui şi a relaţiunilor, se poate calcula, deduce şi prevedea viitorul acestui poporu.

Jean Jacques Rousseau a putut prevedea omul ce era să iasă din Corsica. Napoleon a putut să prevadă că, peste jumătate de şecol, Europa are să fie republică sau Cazacă.

www.dacoromanica.ro

Dar să presupunem că Europa este Cazacă.

Europa Cazacă va fi altceva decât Moscovia Cazacă; căci absolutismul în Francia, sau în altă parte, nu poate avea acelaşi viitoru ca absolutismul în Rusia.

Şi apoi, Cazacul este şi el unu om ca toţi oamenii. Omul din firea lui este raţionabil, progresivu şi perfectibil. Spiritul creşte în natura sa ca şi corpul în natura lui. Nu există putere în stare să împedice mersul naturei.

Omul, curând or mai târziu, trebue să fie liber, instinctul libertăţei e demonstratu de tirania însăşi.

Duşmanii Libertăţii tăgăduesc d'a o afirma şi mai multu; împedicând-o în mersul ei, nu fac alt ceva de cât să-i deschidă drumul; persecutând-o, ei o afirmă şi o stabilescu.

Ce trebue să înţelegem prin despotu sau stăpânu absolùtu? Omul cât vrea să fie mai presus de toate legile şi de toate prejudiţiile; omul care n'ar suferi nici o dată unu stăpânu, omul atât desăvârşitu, liber, că se sileşte să aibă facultatea şi puterea d'a se păstra singuru liber, omul în fine gelos de libertatea altora.

Absolutismul în libertate este întocmai ca gelozia în amor. Este un exces, un viţiu condamnat să fie dispreţuitu de viţiul însuşi.

Mâncăciosul găseşte oameni cari să-l sufere, dar pe un mâncăciosu nu 'l-va suferì nici o dată;

Flecarul poate fi toleratu de oamenii tăcuţi dar ajunge de nesuferitu în faţa altui flecaru;

Prostituata ar putea fi privită cu milă şi compătimire de o femee virtuoasă, dar e cu asprime criticată de o femee mai viţioasă ca dînsa;

www.dacoromanica.ro

Tirania ar putea fi îngăduită de popoarele blânde şi supuse, dar tiranii n'o vor suferì nici odată.

Aşezaţi pe toţi regii şi pe toţi principii într'o ţară, faceţi unu poporu de capete încoronate; veţi vedea că ei nu vor suferi jugul unui despotu; ei se vor revolta şi îşi vor constitui unu guvernu liber şi egalitar, voru împinge lucrurile pênĕ la Comunismu.

Căci ei au avutu în totu timpul pornirea d'a poseda averi, femei, copii şi voinţa celor 'l-alţi la bunul loru placu.

Acelaşi lucru s'ar petrece dacă aţi întocmi o colonie din toţi aristocraţii pământului.

Să ne întoarcem la Cazacu. Ca omu, el nu poate fi decât raţionabílu, perfectibilu; el se perfecţionează la dênsulu acasă, şi se va perfecţiona cu atât mai mult dacă ar fi transplantatu în Europa.

Şi cu cât se perfecţionează cineva, cu atât se sileşte mai multu ca să se elibereze.

Viitorul, aşa dar, în politică, este Republica; el poate întârzia prin evenimente (poate chiar necesare), dar el e prescris de legile eterne.

Cu toate astea Republica proclamată de oameni născuţi, crescuţi în moravuri şi legi monarchice, pentru prima generaţiune, n'ar putea fi decât o Republică *aristocratică*.

Pentru a doua generaţiune şi cele următoare ea va fi de sigur o republică *democratică*.

După cum este raţionabil şi perfectibil, omul este şi sociabil. Înăbuşiţi facultăţile sale şi 'l-veţi vedea necompletu, nenorocitu. Lăsaţi-i facultăţile libere, aju-

www.dacoromanica.ro

taţi-l să se desvolte, şi aveţi să-l vedeţi completu fericitu.

Omul, isolatu în desert, e supus la toate nenorocirile, la toate vicisitudinile. Dacă se strînge în familie, dacă se apropie din ce în ce mai mult de firea sa socială, începe să cunoască şi el o vieaţă mai bună.

Străbătând istoria, dacă vedem mai multe familii alcătuind unu tribu, unu oraş, dacă vedem mai multe triburi sau oraşe formând unu stat, o societate şi mai multe state formând o confederaţie, fenomenul acesta ne dovedeşte că omul, ca sociabil, tinde din ce în ce mai mult să 'şi-îndeplinească misiunea, predestinaţiunea sa.

Societatea odată formată, cu cât te izolezi mai mult în sînul ei, cu atât mai mult suferi. Când egoismul domină într'însa, şi când încrederea lipseşte, suferinţa e generală, chiar şi pentru cei favorizaţi de noroc şi de privilegii.

Din contra, cu cât sociabilitatea se desvoltă într'un stat, cu cât oamenii se apropie unii de alţii, cu atât trebuinţele se înlesnescu şi cu atât sarcinile se facu mai uşoare.

Cel care ar îndrăsni să tăgăduiască sociabilitatea omului, ar tăgădui raţiunea lui, ar tăgădui existenţa omului.

Sociabilitatea desvoltată începe să ajungă o ştiinţă.

Prin urmare, Republica are să fie pentru viitorul democratic (căci omulu e raţionabil) şi social (căci omul e sociabil).

Libertatea cere o Republică, Egalitatea o democraţie, Fraternitatea o sociabilitate-ştiinţă.

www.dacoromanica.ro

Aşa dar: Libertatea, Egalitatea, Fraternitatea reprezintă (dacă nu voimu să mințimu sau să înşelăm) Republica democratică şi socială.

Suprimaţi cuvîntul fraternitate;

Ştergeţi dacă voiţi cuvîntul *socială*, dar nu veţi putea opri mersul progresului.

S'a născut un copil, el are trei nume şi, sau va avea educaţiune, ştiinţa numelui său, or va muri, poate asasinatu.

Cu toate aceste copilul sau omul individualu poate să moară; umanitatea nu poate să moară; dar Republica omenească nu va peri.

Căci germenul ei stă în raţionabilitatea şi sociabilitatea omului; şi cât va exista omul, Republica va fi, în modu fatal, democratică şi socială.

Sociabilitatea va naşte fraternitatea şi fraternitatea va naşte pacea, fericirea, adică armonia.

Prin urmare, Republica îndeplinită, va fi democratică, socială şi armonică, dacă există Dumnezeu, dacă există omul.

Dacă m'ar întreba cineva: Tu eşti dar republican, democratic, social şi armonicu?

— Sunt omu, êi voiu rĕspunde, şi unu omu *creştin*. Credu în Republica democratică, socială şi armonică, după cum credu în Dumnezeu, în *Treime*.

Ca să adoru pe Dumnezeu, êmi trebue unu Fiu al Omului, unu Spiritu al Adevărului şi unu Tată.

Ca să avemu unu omu, după chipul acestui Dumnezeu, ne trebueşte omul materialu, intelectualu şi moralu.

Ca să avemu unu statu compusu din oameni cu

www.dacoromanica.ro

chipul lui Dumnezeu, unu statu cu chipul regatului cerurilor, êmi trebue o societate democratică, socială şi armonică.

Republica, este existenţa, denumirea statului *ca Dumnezeu, Omu.*

Democraţia este omul colectivu, Fiul omului.

Sociabilitatea-Ştiinţa sau *Adeveratul* socialismu, este resultatul tutuloru ştiinţeloru cari emană din Spiritu şi din Adevĕru.

Armonia este Tatăl, e divinitatea integrală şi perfectă în toată înfăţişarea ei.

Credu în Dumnezeu, Tatăl, Fiul şi Sântul Spiritu, în omul moralu, intelectualu şi materialu, în Republica armonică, democratică şi socială, cum credu în învierea morţilor; căci Umanitatea va avea odată o vieaţă.

Eată Viitorul, aşteptările mele, *Crezul* meu.

Sunt democratu, social şi armonic, cum sunt creştin. Poate că am credinţa, înainte d'a avea ştiinţa şi practica.

Atunci când lumea, alăturea de credinţă, va avea ştiinţa şi practica creştinismului, lumea va fi cu adevĕrat creştină.

Şi când lumea, alăturea de credinţă, va avea şi ştiinţa şi practica democraţiei, lumea va fi numai socială şi armonică.

— Dar obstacolele, tiranii, priviligiaţii, oamenii vechi?

— Pentru germenii evangeliei ei nu vor fi alt de cât ceea ce sunt pentru plante seceta, uraganele, lăcustele. Seceta şi foametea nu sunt condiţiunea umanităţei; ele sunt numai timporale. Abondenţa va venì.

— Dar pân'atunci poţi s'ajungi martiru?

— Cu atât mai bine; dacă trebue să mori, e de

www.dacoromanica.ro

preferit moartea care dă viaţă, care naşte adevěruri şi le întăreşte; plâng numai pe aceia cari mor dând moarte altora şi servindu de călâi fraţilor lor.

Republica democratică, socială şi armonică, e prescrisă în legile eterne; este manifestarea lui Dumnezeu. Eată viitorul.

Popoarelor, veghiaţi şi fiţi vrednice de el.

Ora se apropie!

www.dacoromanica.ro

CAPITOLU V

Desbinare — Unire.

Oameni ai ştiinţei, abuzurile popoarelor v'au depărtatu de obârşia adevĕrului şi fericirei.

Simţiţi trebuinţa fericirei şi ordinei şi le căutaţi în afară de cercul lor, în afară de codul etern al lui Christ, în afară de templul său cel adevărat.

Nu daţi Testamentul pe care Tatăl ceresc ni 'l-a trămis, prin el, în mânile usurpătorilor, nici adevĕrul în mânile fariseilor şi scribiloru;

Căci ei ascund şi v'arată minciuna care vĕ revoltă; vă arată numai dreptul roman, ca un cod de justiţie.

Esta e dreptul celui mai tare, dreptul păgânismului perpetuat, dreptul ce face din omu, un lucru al altuia.

Lumea este împărţită între conservatorii păgânismului şi formatorii Omului cel Nou, Omului lui Christu.

www.dacoromanica.ro

Fiecare tabără îşi are căpeteniile sale, campionii săi. Spiritul meu refuză a se adresa agenţilor spiritului celui rău. — Iau de pildă pe Proudhon.

El şi cei d'un fel cu el, căutând să resolve problema antinomiilor, caută, alege, numai justiţia divină.

Apoi confundă sacrilegiul cu sanctuarul, pe jezuit cu apostolul, pe Papa cu Christu, confundă păgânismul cu creştinismul.

Proudhon, în indignarea sa, strigă: «Dumnezeu este rĕul; Dumnezeu e Satan!» Nebunule! dar tu cauţi binele, dreptatea divină, pentru că nu poţi suferi dreptatea oamenilor.

Dacă tu cauţi ceva, întrevăzut de spiritul tău, şi dacă aceea ce cauţi este Bine'e, Iubirea şi Pacea, eată Dumnezeu!

Tu eşti apostolul lui. Acest Dumnezeu a făcut din tine unu ales al său; din sînul maicei tale ai fostu creat şi predestinat să fii mare,

Sunt supăratu numai pentru că eşti inimicul tău, te degradezi, te sileşti prin sofisme să te faci micu.

Nu vezi că geniul tău este geniul lui Saul, persecutorul? Incă n'ai înţeles că eşti Pavel al epocei noastre, cel mai strălucitu apostolu al lui Christu?

Opreşte-te, geniu ispititu de spiritul cel rĕu; părăseşte, apostatule, cuvîntarea aceasta şi vorbeşte poporului în limba lui Dumnezeu, în limba ce 'ţi-vine mai bine, căci tu predici binele.

Dacă esti orbu, eu, eu vĕd aureola ce 'ţi-coronează fruntea, lumina care 'ţi-luminează închisoarea.

Ea nu vine dîn infern; ea emană din acest spirit al adevĕrului, din acest spiritu consolatoru, ea vine din cer.

www.dacoromanica.ro

Ştii tu cine te-a trămis în lumea asta, cine te-a înzestrat cu acest geniu, cine ţi-a dat misiunea să analizezi ştiinţa şi de a pune fiecare elementu la locul său? — Dumnezeu.

Adevěratul Dumnezeu şi, dacă el ar fi un rău, tu ai fi o calamitate. Dar spiritul tău va face binele.

Sfărâmă pe zeii cei falşi şi proclamă pe faţă pe Domnul şi Dumnezeul tău; grăeşte-mi în limba lui, căci sofismele tale 'mi-au obositu sufletul.

Spune-mi aceleaşi lucruri în limba evangeliei, şi popoarele 'şi-vor pleca urechea să te asculte, te vor înţelege, şi inimicii tăi vor amuţi.

Tu ai făcut din religiunea lui Christu o armă în mânile adversarilor şi persecutorilor tăi. Dar te-ai înşelat; căci este arma ta, credinţa ta, aspiraţia ta; căci vezi, tu, tu suferi crucea şi martiriul pentru acelaşi scopu, pentru mântuirea universală.

Dacă stărueşti în orgoliul tău, sau în greşeala ta, eşti unu spirit îndărătnic. Dar şi spiritul meu va rămâne acelaşi.

Te voru numi apostatu, dar eu te voiu numi apostol.

Oameni ai progresului, cari vă numiţi *socialişti* şi pe cari eu, oricare ar fi deosebirea voastră de păreri, vă numescu adevăraţi creştini.

Voi aţi făcut să lucească asupra lumei adevěrurile evangeliei, ascunse de mânile geloase ale catoliciloru, sunteţi comentatorii Creştinismului.

Din elementele evangelice, vreţi să ridicaţi unu edificiu, din principiile sale, voi vreţi să faceţi o ştiinţă.

Munca voastră e cheltuiala acelui oaspete căruia

www.dacoromanica.ro

Christu 'i-încredinţă cei doi dinari, ca să lecuiască pe omul căzutu în mânile tâlharilor.

Alături de vechiul şi de noul Testamentu, alăturea de aceşti doi dinari, voi mai puneţi şi p'ai voştri. Fiţi siguri, Omul se va lecui, dar acum este convalescentu.

Munca voastră, din zi în zi, luminată, purificată, ajunge o ştiinţă ce pleacă din inimă.

Dar mă supără căci aţi compromis'o; aţi făcut'o să joace unu rolu care nu este al ei, vreau să zicu violent. Sanctuarul său este Biserica, şi Catedra, şi Presa; d'acolo poate ea să strălucească, să lumineze, să convingă, să triumfe.

Dacă aţi voitu să impuneţi doctrina ca Mahometu, nu ca Christu, sunteţi greşiţi, căci aţi profanatu adevĕrul.

Nu vă grăbiţi a culege fructul înainte d'a se coace; misiunea voastră e d'a lumina, nu d'a guverna.

Aduceţi-vă aminte că creştinismul căzu atuncia când unu Cesar puse mâna pe el şi când urmaşul sântului Petru, ajunse papă, complicele Cesarului.

Francezi, poporu destinatu să lumineze lumea, n'o ăsaţi să fie măcelărită, n'o măceriţi Voi înşi-vă.

Dacă este o crimă să vezi prin raţiune, să cunoşti adevĕrulu, să vezi că eşti omu, voi sunteţi pricina, voi aţi luminatu întunericul ţinutu de puterile tutuloru timpuriilor.

Dar voi sunteţi, din nenorocire, desbinaţi şi de resboiu civilu; patimile v'au sleit puterile. E adevĕratu, dar nu e tocmai adevĕratu aceasta.

Voi nu sunteţi desbinaţi căci sunteţi cu toţii *Francezi*,

www.dacoromanica.ro

şi tocmai acesta e numele sacru şi gloriosu care trebue să vă unească.

Sunteţi toţi Chreştini, aveţi aceeaşi limbă, aceeaşi istorie, aceeaşi glorie, aceleaşi amintiri.

Ceeace vă desbină e spiritul rĕului; el vă orbeşte, el vă pune otrava în limbă, şi care împinge pe unii până la calomnie, până la trădare.

Roşii!... Dar Roşii nu sunt nişte tâlhari, nişte asasini, nişte perturbători şi destructori, nişte vrăjmaşi ai religiunei, ai familiei şi ai proprietăţii.

Calomnia şi Trădarea strigă astfel: Ei sunt nişte oameni ca şi voi, Francezii, cei mai noi copii ai Franciei, speranţa viitorului ei.

Sunt oamenii ce au sacrificat tinereţea, ce 'şi-au sacrificat zilele şi nopţile în căutarea viitorului mântuitoru.

Ei au suferitu crucea vegherilor, a privaţiunei, ca să se ocupe de interesele generale, singura dreptate, care poate aduce ordine într'o ţară;

Ca să se ocupe de viitorul neamului, de destinele lui, de gloria lui.

Ar fi fostu de o mie de ori mai uşoru fiecăruia să se ocupe de el însuşi, ar fi fostu de o mie de ori mai uşoru să strîngă averi, părăsind adevĕrul şi propagând minciuna; căci nu e greu să minţi.

Dar ca să te uiţi pe tine însuţi, să uiţi d'a pune capul josu în căutarea adevĕrului, să 'l-vezi cu ochii, să 'l-arăţi expunându-te ridicolului, proclamându-l susu şi tare, că te supui persecuţiunii;

Să ai drept răsplată a muncei şi a vegherilor tale sărăcia, proscripţiunea, exilul, închisoarea şi moartea,

www.dacoromanica.ro

aceasta e mai greu; aceasta e puţin comun şi nu Francezilor li-e datu să persecute asemenea oameni.

Aduceţi-vă aminte că cei dîntâi creştini fură invinuiţi că sunt vrăjmaşii societăţii, nişte sceleraţi, nişte nelegiuiţi, nişte mâncători de copii!

Credeţi voi că Roşii ar fi nişte mâncători de copii ca primii creştini, adevăraţii fraţi ai lui Christu?

Voi calomniaţi oamenii; dar ideile loru, adevărurile loru, geniul loru sunt ale Franciei.

Nu, Francie, tu nu vei face ca Jidovii cari au tăgăduit pênĕ şi gloria d'a susţine că creştinismul este al lor.

Nu, Francie, tu vei face ca Iudeea. Socialismul este al tău. Aceste adevĕruri sunt proprietatea ta.

Totu ce are el de bunu şi de adevĕrat este al tău; totu ce are de imperfectu şi de greşitu este al omului.

Apoi, oameni ai viitorului, oameni ai lumei celei noi, trebue să mă adresez totu vouă; albii nu sunt oare şi ei totu Francezi?

Dacă sunt ai lumei celei vechi, ei sunt părinţii voştri, ei au experienţa pe care voi încă n'o aveţi; ei au merite pe cari trebue să le aveţi şi voi înaintea copiilor voştri.

Unde e paternitatea, dacă nu vă suteriţi părinţii? Şi fără paternitate, unde e fraternitatea ce o proclamăţi voi?...

Nu îmbrăţişaţi adevĕrul prin asemenea ne-urmări

Dacă în drumul vostru obositoru, aţi găsit câteva adevĕruri, părinţii voştri au făcut şi ei ca voi; ei au

www.dacoromanica.ro

înzestratu Francia cu luminile loru, produsul vegherilor loru.

Dacă n'au sfărâmatu pe contimporani cu darurile lor, dacă n'au uimit pe fraţii lor cu luminile ce aduceau în lume, faceţi ca şi ei: nu sdrobiţi pe fraţii voştri cu acest orgoliu copilăresc, care degradează tinerimea.

Pentru ea sunt frumoase candoarea şi modestia pe fruntea tinereţei!

Cât de frumos e tânărul care pironeşte de timpuriu viitorul cu privirea lui fixă şi gânditoare!

Poporu francezu, guvernanţii tăi te-au făcut să cazi din rangul ce ocupai, tu.

In Francia, în Polonia, în Ungaria, în România şi mai ales în Italia, te vădu ca pe soldatul filosofu şi persecutoru al lui Christu sub zidurile Damascului.

Un glasu răsună atunci:

«Saul! Saul! de ce mă prigoneşti?»

Libertatea evangelică se ridică, întocmai ca o fantomă de remuşcări de pe zidurile cetăţii S-tului Petru;

Şi vocea sa se auzi până la marginile pământului, şi vocea sa va răsuna din veacu în veacu:

«O Francie, de ce mă persecuţi?»

Poporu Francez! Tu ai căzutu. Tu trebue să te ridici Apostol.

Ridicaţi-vă, Francezilor, deschideţi ochii şi vedeţi Spiritulu rĕului care vă desbină.

Numele vostru generic e destul de mare, destul de glorios ca să nu-l schimbaţi cu nume cari desbină.....

www.dacoromanica.ro

Uniţi-vă ca să mântuiţi lumea, că să vă mântuiţi pe voi înşivă. Unirea voastră va fi o sărbătoare universală; vor sĕrbători-o şi oamenii şi îngerii.

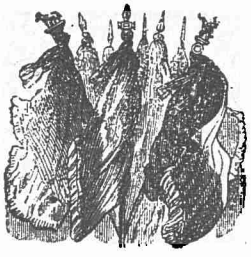

www.dacoromanica.ro

CAPITOLU VI

Martirii.

Anul 1848 fu anul Domnului, anul arătărei lui popoarelor.

Angerul apocaliptic cu faţa ca soarele şi cu picioarele ca două coloane de focu, veni să se aşeze pe pămênt, ca să atingă popoarele. El ridică vocea sa puternică şi şeapte bubuituri se auziră.

Paris — Berlin — Viena — Milan — Roma — România — Ungaria bubuiră tunetele justiţiei divine.

Vechiul dragon cu şeapte capete şi cu zece coarne, tărînd după sine a treia parte din stelele cerului, se opri dinaintea femeii, ce trebuia să 'nască mântuirea universală, ca să 'i-devoreze rodul.

Mihail şi ângerii se luptară contra dragonului cu şeapte capete şi cu zece coarne, şi dragonul cu ângerii sĕi se luptară contra lui Mihail....

Regele şi sateliţii săi, oamenii lumii celei vechi, se

www.dacoromanica.ro

făcură numai un corp ca să se lupte cu omul cel nou, cu omul care renegase pe Satan, imperiul său şi îngerii săi.

Lupta fu sângeroasă. Omul cel nou se bătu pretutindeni voinicește. Dar generositatea şi dreptatea eroului êl făcură să cadă în cursa ce 'i-întinsese omul minciunei şi al calomniei.

Obositu de luptă, îndoindu-se sub greutatea lanţurilor, sleit de durere prin pierderea a lor săi căzuţi pe câmpul de luptă şi sub secura calâului, sdrobit de desperare, începu să geamă într'un repaus adânc ca al morţei. Spiritul său e pregătitu şi carnea sa e slabă.

Dar spiritul, prin natura sa, se desvoltă, se mări şi se lumină, unind la unu locu toate ideile, toate încercările, aduse aceşti din urmă doi ani, şi care fură lăsate pe câmpul de bătae şi pe eşafod de eroii cari se stinseră.

Orice omu nou este azi unu omu multiplu; el concentrează în sine ideile şi adevĕrurile a milioane de martiri. Orice soldatu al progresului preţueşte mii de alţi soldaţi.

Dumnezeu, Adevărul, s'a manifestat azi în câmpul progresului.

Câmpul acesta rĕmâne în momentul de faţă imobil; el e în repausu şi 'şi repară forţele. Dar furtuna se pregăteşte, norii se grămădesc, întunecaţi, groşi, încărcaţi de tunete, imobili, asemenea cu norul acela care purta în pântecele sale focul destructoru, ce vrea să mistuiască cele două cetăţi biblice, personificarea strălucită a corupţiunii tutulor epocelor.

www.dacoromanica.ro

Norii, în imobilitatea lor sinistră, uneori întunecoşi, alte ori posomorâţi, iar alte ori luând coloarea arămii, aruncă din când în când fulgere, o lumină trecătoare se arată şi se ascunde repede: ea desenează pe fruntea Cerului o frunte brăzdată de o cugetare sumbră şi misterioasă, ca aceea a unui judecător nemilosu, gata să'şi pronunţe sentinţa.

Incotro se va îndrepta norul acesta, la faţă ca bronzul şi 'n-pântece cu focul? Unde se va opri el? Care e mânia sau răsbunarea ce o aduce în sînul sau?

Cât va ţine cataclismul acesta care ameninţă pe tirani şi pe sclavii slugarnici?

Dumnezeu va da semnalul. Degetul lui va arăta drumul, braţul său va hotărî calea de urmatu.

Dar va ploua numai pucioasă aprinsă şi plumbu topitu; ea va curăţi pământul de lungile şi feluritele sale nedreptăţi.

Pământul, ca o fecioară, se va arăta înaintea Celui care a existat şi va exista în toţi vecii.

Şi drepţii vor striga: «Văzurăm lumina cea adevărată, şi primirăm spiritulu Ceresc.»

Şi îngerul, şezênd pe ape şi pe pământu, va striga:

«Drept eşti tu, Doamne, tu care eşti şi care ai fostu totdeauna; Sfînt eşti tu, Doamne, în judecăţile tale.»

«Pentru ca ei au vĕrsat sângele *sfinţilor*, profeţilor şi *martirilor*, le-ai dat şi tu să bea sânge. Ceeace au meritat.»

(Apocalipsu cap. XVI, vers. 5, 6.)

www.dacoromanica.ro

«Da, sfârşitul tiraniei se apropie; se apropie sfîrşitul acestei hidre pe care Apocalipsul o înfăţişează prin bestia cu şeapte capete, ale cărei începuturi şi interese felurite şi confuse sînt personificate sub numele de marele Babilon.

«Ea a căzutu, a căzutu monarchia (marelui Babilon), strigă discipolul lui Christu, ea ajunse locuinţa dracilor, închisoarea oricărui spiritu necuratu, ascunzătoarea păsărilor urîte şi fioroase.

«Pentru că toate popoarele au bĕut din sângele mâniei prostituţiei sale, pentru că regii pământului au căzutu în stricăciune cu el şi pentru că neguţătorii pământului s'au înstărit din excesul luxului său.

«Eşi din aceste doctrine (din această cetate) poporul meu, ca să nu 'i-împărtăşeşti păcatele şi să nu fii copleşit de ranele ei.

«Căci păcatele sale au ajuns pênĕ la ceruri şi Dumnezeu şi-a adus aminte de nedreptăţile ei.

www.dacoromanica.ro

«Purtaţi-vă şi voi cum se poartă ea; daţi-i îndoitu după faptele sale, din acelaşi potir din care v'a datu să beţi, daţi-i şi voi înc'odată atâta.

«Inmulţiţi-i chinurile şi durerile totu atâta cât s'a înălţatu în orgoliu şi în luxul ei.

«Pentru că şi-a zis în inima sa:

«Domnescu pe tron şi eu nu sunt văduvă şi nu voiu fi nici odată supusă ispitei ochilor.

«Pentru aceea plăgile ranelor sale, moartea, doliul şi foametea veni-vor asupra ei într'o singură zi; ea va peri de focu, căci Dumnezeu care o condamnă, este puternicu.

«Deci, toţi regii pămîntului, care s'au corupt şi care au trăitu cu ea în lux, vor plânge asupra ei şi 'şi-vor bate pieptul vĕzênd fumul eşindu din flacările ei.

«Ei vor sta departe de ea şi îngrozindu-se de chinurile ei vor zice: «Vai, vai, Babilonule, cetate mare şi puternică, pedepsirea ta veni într'un ceas făr' de veste asupra ta.

«Neguţătorii pamîntului plânge-vor şi vor suspina asupra ei, pentru că nimeni nu va mai cumpăra marfa loru.

«Aceste mărfuri de aur şi de argint, de pietre nestimate, de in curat, de purpură, de mătase, de giuvaeruri şi de tot felul de lemn mirositoru, de tot felul de fildeş, de aramă, de fier şi de marmură; de scorţişoară, de mirodenii, parfumuri de tămâie, vinu, untdelemn, oleuri, de floare de grâu; vite de jugu, oi, cai, căruţe, de sclavi, corpuri şi suflete de omu.

«Cerule, bucură-te de aceasta, bucuraţi-vă şi voi, sfinţi apostoli şi profeţi, căci Dumnezeu a făcut dreptate

www.dacoromanica.ro

cu ea (Apocalips cap. XVIII; vers 2 până la 20), cu cetatea Babilon.

«Popoarelor, Dumnezeu va face dreptate cu ea, cu acest Babilon, cu această regalitate, care se numeşte pe sine de dreptu divinu şi ereditaru şi care 'şi-zice: Domnescu pe tronu, nu sunt văduvă şi nu voiu suferi niciodată doliul.»

«Popoarelor, speraţi, ora dreptăţii lui Dumnezeu se apropie. Adevĕrul s'a arătat; el vă este lăsatu vouă prin testamentul martirilor Chreştinismului, de cel din urmă martir al vostru: Minte şi înţelepciune dreaptă fie cu voi!»

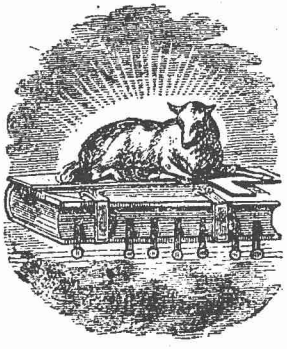

www.dacoromanica.ro

NOTE

Pag. 11.

Turnu-Severin sau turnul lui Sever, se află în Valachia mică, sau în Oltenia, pe malul stâng al Danubiului, ridicatu de Septimiu Sever, în districtul Mehedinți, în fața podului lui Traian. El se află aproape de Orșova, pe fiecare din cărămizile zidirei, se găsește impresiunea și numărul legiunilor Romane cari lucrară la construcțiunea lui. Una din primele episcopii ale României fu a Olteniei, care, dela întemeierea sa luă numele de Episcopia Severinului; mai târziu fu numită Episcopia României. Aceste două numiri aduce aminte origina Romană acestor populațiunl.

Pag. 11.

Podul lui Traian fu construit de împăratul cu acest nume, pe Danubiu, aproape de *porțile de fier*, când trecu acest rîu ca să intre în Dacia. Din architectura colosală a acestei lucrări n'a mai rămas de cât cele două extremități ale sale de o parte și de alta a fluviului.

Pag. 13.

Legile canonice ale Bisericei recunoaște numai cinci patriarhi, formând totalitatea creștinătății, adică al Romei, al Constantinopolei, al Ierusalimului, al Alexandriei și al Antiochiei.

In ritul ortodox al Răsăritului, orice alt patriarch este afară din biserică. El face schismă, erezie. Țarul nu se poate intitula patriarch fără să fie de odată rebel și eretic față de biserica Orientului,

Sêrbii din Austria, 'l-au imitat. In mișcarea lor dela 1848, cea d'ântâi grijă a lor fu să 'și-aleagă un patrîarch. In care scopu? Ca să predice panslavismul Țarului?

Era mai bine să se măcelărească ca Magyarii.

Pag. 46.

Prin districtul Argeș trece marea cale poștală dela București la Argeș. Reaua stare a drumurilor printre munții acestui district, este prima cauză a renumelui poștalioanelor acestei țări.

www.dacoromanica.ro

Pag. 94.

Andrapodes. Prin acest cuvîntu se înţelege în greceşte o fiinţă cu picioare de omu. Şi ori-ce omu liber care şi-a pierdut demnitatea sa de omu.

Este unu cuvîntu care însemnează pe cei dela Curte, servili şi tîrâtori.

Pag. 114.

Cadâne, femei turce.

Casarma lui Spiru, fu teatrul măcelului, întâmplatu graţie lui Duhamel şi a soldaţilor Români, când Fuad-Efendi intră cu oştirea turcească în Bucureşti, la 19 Sept. 1848.

Pag. 116.

Czarigrad. Acesta e numele ce 'l-dau Constantinopolei, Slavii. Accestu nume însemnează cetatea Czarilor.

Pag. 125.

Toaca. In ritul orientului înainte de invèntarea clopotelor. credincioşilor anunţa începutul serviciului divin printr'un instrument, ce consta dintr'o scândură atârnată orizontal, lovită de un ciocan, Instrumentul acesta se numea toacă, dela sunetul ce 'l producea.

Toaca s'a păstrat până în zilele noastre, ea este însoţită de sunetul clopotelor în ţările libere. In Turcia, clopotele fiind interzise, le înlocueşte toaca prin care credincioşii sunt chemaţi la biserică.

Pag. 172.

Printre cei 2,500.000 de locuitori în România.»

Toată România compusă din Valahia, Banat, Transilvania şi Moldova, cu Bucovina şi Basarabia, cubrinde aproape 11,000.000. In fraza citată mai sus, se vorbia numai de Valahia care în limba indigenă se numeşte Românıa sau Ţara Românească.

Pag. 225.

Doctrina evangelică. Cea mai mare parte din capitolele care compunu această a treia parte, au fostu publicate în Românește la 1838. Autorul n'a adăogatu nimicu la această lucrare decât câteva reflexiuni asupra evenimentelor din epoca noastră.

(Vezi *Curierul de àmbe sexe*, Disertaţiuni despre Educaţiunea publică şi despre Rugăciunea dominicală.)

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro